

Drogvanor
i gymnasiet år 2
2004

Linnea Rask

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Rapport nr 87

Stockholm, 2005

Förord

CANs undersökningar om skolungdomars alkohol-, narkotika-, sniffnings-, dopnings- och tobaksvanor genomförs årligen i årskurs 9 och vartannat år i årskurs 6. Tidsserierna sträcker sig ända från början av 1970-talet.

Föreliggande undersökning är den första i en serie rikstäckande gymnasieundersökningar som finansieras av Socialdepartementet. Under en testperiod på tre år har CAN erhållit medel att genomföra riksrepresentativa gymnasieundersökningar i årskurs 2 parallellt med den årliga skolundersökningen i årskurs 9.

Eftersom detta är den första gymnasieundersökningen i serien har vi valt att jämföra med resultaten från årskurs 9. Fortsättningsvis kommer redovisningen av gymnasieelevernas drogvanor att inkluderas i en gemensam rapport med övriga skolundersökningar.

Stockholm i maj 2005

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Björn Hibell
Direktör

Innehåll

Tabellförteckning	7
Sammanfattning.....	11
Inledning.....	14
Undersökningens uppläggning och genomförande	14
Praktiska uppgifter om rapporten	15
Metodproblem	16
Slutsatser	19
Resultatredovisning.....	21
Alkohol.....	21
Tobak.....	30
Narkotika	32
Sniffning.....	36
Sömnmedel och lugnande medel.....	37
Läkemedel tillsammans med alkohol.....	37
Dopning.....	37
ANT-undervisning i skolan.....	38
Elevernas sociala situation i skolan.....	38
Spel.....	39
Riskuppfattning vid några olika beteenden	39
Avslutande kommentarer.....	41
Referenser.....	45
Tabeller.....	46

Tabeller

1.	Antalet bearbetade formulär och bortfallet i procent.	46
2.	Andelen konsumenter och icke-konsumenter av alkohol. Procentuell fördelning efter kön.....	46
3.	Andelen konsumenter och icke-konsumenter av folköl, starköl, vin, sprit och blanddrycker. Procentuell fördelning efter kön.....	47
4.	Översikt över olika kombinationer med avseende på typ av dryck. Procentuell fördelning efter kön.....	47
5.	”Har du någon gång under vårterminen druckit öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit?” Procentuell fördelning efter kön.....	48
6.	”Har du druckit öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit den senaste veckan? (d v s 7 dagar tillbaka från och med igår)?” Procentuell fördelning efter kön.....	48
7.	Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för folköl. Procentuell fördelning efter kön.....	48
8.	Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för starköl. Procentuell fördelning efter kön.....	49
9.	Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för vin. Procentuell fördelning efter kön.....	49
10.	”Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit hemtillverkat vin?”. Procentuell fördelning efter kön.....	50
11.	Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för sprit. Procentuell fördelning efter kön.....	50
12.	”Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit hemtillverkat sprit, s k hembränt?”.	51
13.	”Vet du någon person som har en hembränningsapparat?”. Procentuell fördelning efter kön.....	51
14.	”Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit smugelsprit?”. Procentuell fördelning efter kön.....	51
15.	Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för stark cider, alkoholisk, wine coolers och andra blanddrycker. Procentuell fördelning efter kön.....	52

16.	Konsumtionsindex för total årlig alkoholkonsumtion. Procentuell fördelning efter kön.....	52
17.	Den beräknade genomsnittliga totala årskonsumtionen mätt i dl alkohol 100% samt olika dryckers andel av den totala alkoholkonsumtionen.....	53
18.	”Har du någon gång druckit så mycket alkohol att du känt dig berusad?”. Procentuell fördelning efter kön.....	53
19.	”Hur ofta händer det att du känner dig berusad när du dricker alkohol?”. Procentuell fördelning efter kön.....	53
20.	”Hur ofta händer det att du dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle?”. Procentuell fördelning efter kön.....	54
21.	”Känner någon av dina föräldrar till att du dricker alkohol?”. Procentuell fördelning efter kön.....	54
22a.	Andelen pojkar som upplevt problem i samband med alkoholkonsumtion. Årskurs 9 samt gymnasiet åk 2. Procentuell fördelning bland pojkar.....	55
22b.	Andelen flickor som upplevt problem i samband med alkoholkonsumtion. Årskurs 9 samt gymnasiet åk 2. Procentuell fördelning bland flickor.....	56
23a.	Alkoholkonsumtionens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland pojkar.....	57
23b.	Alkoholkonsumtionens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland flickor.....	58
24.	”Är det lätt eller svårt för dig att få tag på folköl, starköl, stark cider/alkoläsk, vin eller sprit?”. Procentuell fördelning efter kön.....	59
25.	”Hur får du vanligen tag på folköl/starköl?”. Procentuell fördelning efter kön.....	61
26.	”Hur får du vanligen tag på vin/sprit/blanddrycker?”. Procentuell fördelning efter kön.....	62
27.	”Hur får du vanligen tag på den hembrända spriten?”. Procentuell fördelning efter kön bland dem som druckit hembränt under de senaste 12 månaderna.....	63
28.	”Hur har kompisarna fått tag i den hembrända spriten?”. Procentuell fördelning efter kön bland dem som druckit hembränt under de senaste 12 månaderna samt uppgett att de köpt/blivit bjudna av kamrater.....	63
29.	”Röker du?”. Procentuell fördelning efter kön.....	64

30.	”Hur får du vanligen tag på cigaretter?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som röker.....	64
31.	”Snusar du?” Procentuell fördelning efter kön.	64
32.	”Hur får du vanligen tag på snus?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som snusar.	65
33.	Tobaksvanor. Procentuell fördelning efter kön.	65
34.	”Har du någon gång använt narkotika?” Procentuell fördelning efter kön.	65
35.	Andelen elever som använt cannabis enbart, annan narkotika enbart samt andelen som använt både cannabispreparat och annan narkotika. Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	66
36.	”Hur många gånger har du använt hasch/marijuana?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	66
37.	”Hur många gånger har du använt annan narkotika än hasch/marijuana?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	66
38.	”Vilket slag av narkotika använde du första gången?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	67
39.	Erfarenhet av olika preparat. Procentuell fördelning efter kön.	67
40.	Andelen som använt narkotika under de senaste 30 dagarna. Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	67
41.	”Hur många gånger har du använt hasch/marijuana den senaste månaden?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	68
42.	”Hur många gånger har du använt annan narkotika än hasch/marijuana den senaste månaden?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	68
43.	”Känner någon av dina föräldrar till att du använt narkotika?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.	68
44a.	Narkotikaerfarenhetens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland pojkar.	69
44b.	Narkotikaerfarenhetens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland flickor.	70
45.	Andelen elever som uppgett att de någon gång haft möjlighet att pröva narkotika, samt svaret på frågan ”Vet du någon person som skulle kunna ge eller sälja narkotika till dig?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som ej använt narkotika.	71

46.	”Har du någon gång haft lust att pröva narkotika?” Procentuell fördelning efter kön bland dem som ej använt narkotika.....	71
47.	”Känner du till någon person i din egen ålder som du tror eller säkert vet har använt något av följande medel?” Procentuell fördelning efter kön.....	72
48.	”Vilket eller vilka slag av narkotika tror du att du skulle kunna få tag på?” Procentuell fördelning efter kön.	73
49.	”Har du sniffat någon gång?” samt andelen som uppgett att de fortfarande sniffar. Procentuell fördelning efter kön.....	73
50.	”Har du någon gång använt sömnmedel eller lugnande medel av bensodiazepintyp?” Procentuell fördelning efter kön.	73
51.	”Har du någon gång använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte?” Procentuell fördelning efter kön.	74
52.	”Har du någon gång använt anabola androgena steroider utan läkarordination?” Procentuell fördelning efter kön.....	74
53.	”Har du haft någon undervisning om alkohol, narkotika och tobak det här läsåret?” Procentuell fördelning efter kön.....	74
54.	”Hur trivs du i skolan?” Procentuell fördelning efter kön.....	75
55.	”Brukar du skolka?” Procentuell fördelning efter kön.	75
56.	”Har du de senaste 30 dagarna deltagit i spel eller lotteri med pengar eller värdeföremål som vinst?” Procentuell fördelning efter kön.....	75
57.	”Vilka spel har du spelat de senaste 30 dagarna?” Procentuell fördelning bland dem som uppger att de spelat för pengar de senaste 30 dagarna.....	76
58.	”Hur mycket spelade du för de senaste 30 dagarna?” Procentuell fördelning bland dem som uppgett att de spelat för pengar de senaste 30 dagarna.	76
59.	Andel som tror att det är ”stor risk” att människor skadar sig själva (fysiskt eller på annat sätt) vid följande beteenden. Procentuell fördelning efter kön.....	77

Sammanfattning

CAN har erhållit medel från Socialdepartementet för att under en testperiod på tre år genomföra årliga undersökningar av gymnasieelevers drogvanor. Denna rapport bygger på data från den första av dessa undersökningar, som genomfördes 2004. Resultaten har jämförts med 2004 års undersökning i årskurs 9 (Hvitfeldt et al 2004), vilken genomfördes parallellt och med identiska frågeformulär, med undantag av att tre ytterligare frågor fanns i slutet av enkäten som riktades till gymnasieeleverna. Sammanlagt medverkade 4 547 elever i gymnasiet årskurs 2 och 5 500 elever i årskurs 9 i datainsamlingen. Bortfallet låg på 21 respektive 15 procent.

Som alkoholkonsumenter klassificerades 87 procent av pojkarna och 90 procent av flickorna i gymnasiet årskurs 2. Motsvarande siffror för årskurs 9 var 69 respektive 73 procent. Sett till enskilda drycker var andelen konsumenter av starköl och sprit det som skilde sig mest mellan pojkarna i de jämförda åldrarna; i årskurs 9 var 50 procent konsumenter av starköl och på gymnasiet 75 procent. För sprit var motsvarande andelar för pojkarna 54 procent i årskurs 9 och 80 procent i gymnasiet andra år. Bland flickorna var det också spriten som stod för den största skillnaden; 58 procent uppgav att de var spritkonsumenter i årskurs 9 och 81 i gymnasiet årskurs 2. En hög andel av eleverna angav att de var konsumenter av blanddrycker, som innefattar bland annat stark cider och alkoholisk; 78 procent av pojkarna och 88 procent av flickorna i gymnasiet.

På gymnasiet svarade ungefär en av sex att han/hon inte druckit någon alkohol under vårterminen och mer än varannan elev uppgav sig inte druckit något den senaste veckan. I årskurs 9 var motsvarande antal mer än var tredje elev respektive nästan tre av fyra elever.

Den genomsnittliga totala årskonsumtionen mätt i liter 100% alkohol beräknades ligga på 6,6 liter för pojkarna och 3,6 liter för flickorna i årskurs 2 på gymnasiet, vilket var betydligt mer än i årskurs 9 där motsvarande värden var 3,7 respektive 2,7 liter. För pojkarna i gymnasiet utgjorde starkölskonsumtionen 46 procent och spritkonsumtionen 33 procent av den totala alkoholkonsumtionen. Den vanligaste drycken bland flickorna var sprit som svarade för 35 procent av årskonsumtionen medan blanddrycker och starköl utgjorde 22 respektive 26 procent.

På frågan om de någon gång druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade svarade drygt 50 procent i årskurs 9 och strax över 80 procent av gym-

nasieleverna att så var fallet. I årskurs 9 uppgav drygt var fjärde elev att de kände sig berusade av alkohol någon gång per månad eller oftare. På gymnasiet svarade ungefär varannan elev att så var fallet.

Bland pojkarna svarade var fjärde elev i årskurs 9 och varannan på gymnasiet att de intensivkonsumerar någon gång per månad eller oftare. Bland flickorna var motsvarande siffror 23 procent i årskurs 9 och 39 på gymnasiet.

Med något enstaka undantag gäller genomgående att konsumtionen av andra medel, liksom de negativa effekterna av alkoholkonsumtionen, är större ju högre den totala årskonsumtionen av alkohol är. En jämförelse mellan eleverna i årskurs 9 och i gymnasiet visar att det, inom respektive alkoholkonsumtionsgrupp, är relativt små skillnader mellan andelen elever som har erfarenhet av andra medel än alkohol.

Det är enligt de angivna svaren genomgående svårare för eleverna i årskurs 9 att få tag på alkoholdrycker. Emellertid anser en majoritet av alkoholkonsumenterna i både årskurs 9 och gymnasiet att det är ganska lätt eller mycket lätt att få tag på alla alkoholdrycker, med undantag av sprit. Vanligtvis får eleverna både i årskurs 9 och i gymnasiet årskurs 2 tag på alkoholdrycker via kompisar och kompisars syskon.

I jämförelse med årskurs 9 var det påtagligt fler pojkar på gymnasiet som svarat ja på frågan om de röker. 18 procent av pojkarna i årskurs 9 och 32 procent på gymnasiet svarade att så är fallet. Bland pojkarna var det 6 procent i årskurs 9 och cirka 10 bland dem som gick andra året på gymnasiet som uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen. Bland flickorna var det 30 procent i nian och 38 procent på gymnasiet som svarade att de röker. Cirka 13 respektive 17 procent uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen.

Bland pojkarna på gymnasieskolans andra år har 32 procent svarat att de snusar. Var femte pojke uppgav att de gör det dagligen eller nästan dagligen. Av flickorna i gymnasiets årskurs 2 var det 9 procent som svarade att de snusar. Färre än en av tjugo uppgav ett dagligt eller nästan dagligt bruk. På gymnasiet var det 50 procent fler pojkar än i årskurs 9 som uppgav sig vara snusare. Bland flickorna var emellertid andelarna ungefär desamma i båda årskurserna.

Bland pojkarna i gymnasiet uppgav 17 procent att de har använt narkotika mot 14 procent av flickorna. I årskurs 9 låg andelen på 7 procent för bägge könen. När det gäller preparat var det vanligaste att de enbart använt cannabis. Detta gällde för 68 procent av pojkarna och 57 av flickorna i gymnasiet och 59 procent för både pojkar och flickor i årskurs 9 av dem som använt narkotika. Av dem som använt något annat preparat uppgav de allra flesta att de även använt cannabis. Av samtliga elever var det 5 procent av pojkarna

och 2 procent av flickorna på gymnasiet som använt narkotika de senaste 30 dagarna. För årskurs 9 var motsvarande andel 3 procent för båda könen.

Mer än var tredje elev på gymnasiet som inte använt narkotika uppgav att de haft möjlighet att göra det. I årskurs 9 var motsvarande andel var femte elev. Ungefär 15 procent av både flickorna och pojkarna på gymnasiet utan narkotikaerfarenhet svarade att de vet någon som kan ge eller sälja narkotika till dem, ytterligare en tredjedel trodde att de vet någon. I årskurs 9 var motsvarande antal nästan var tionde elev respektive drygt var femte pojke och var fjärde flicka.

Inledning

Såväl i Sverige som flera andra länder ägnas ungdomens konsumtion av olika typer av beroendeframkallande medel ett stort intresse i debatten. I många länder har det därför genomförts undersökningar om ungdomens konsumtion av alkohol och narkotika. Ofta ingår också frågor om tobak och sniffning. Den serie av årliga skolundersökningar som genomförts i årskurs 9 i Sverige sedan 1971 är emellertid unik i ett internationellt perspektiv. CAN har sedan 1986 genomfört enkätundersökningarna i skolan och har via ett avtal med staten i uppdrag att genomföra olika drogvaneundersökningar och statistiksammanställningar.

CAN har erhållit medel från Socialdepartementet för att under en testperiod på tre år genomföra årliga undersökningar av gymnasieelevers drogvanor och denna rapport är den första i denna serie. En gymnasieundersökning gjordes även år 2003 i CANs regi, dock i anslutning till ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) och med andra icke jämförbara frågor. Dessförinnan har ingen nationell gymnasieundersökning utförts sedan 1976. Därför har resultaten från 2004 års undersökning i årskurs 9 använts som jämförelsematerial (Hvitfeldt et al 2004). Undersökningarna genomfördes parallellt och frågeformulären var identiska, förutom att tre ytterligare frågor fanns i slutet av enkäten i gymnasieundersökningen.

Ungefär 98 procent av de elever som avslutat årskurs 9 fortsätter direkt till gymnasiet. Bland de som gick gymnasiets andra år den 15 oktober 2003 var nästan 20 procent yngre eller äldre än den 17-åriga majoriteten (Skolverket 2004). Engelskspråkiga klasser har räknats bort från urvalet men utgör en väldigt begränsad del och anses därmed inte påverka resultatens validitet.

Undersökningens uppläggning och genomförande

Riksundersökningarna har genomförts som en slumpmässig stickprovsundersökning där urvalet från gymnasieskolans årskurs 2 omfattade 308 klasser och i årskurs 9 306 klasser.

I gymnasieundersökningen deltog 260 och i årskurs 9 280 klasser. Enkäten skulle besvaras i vecka 12, men de som inte hade möjlighet till detta fick an-

vända veckorna fram till och med vecka 15. Antalet bearbetade formulär redovisas i tabell 1, liksom bortfallet, d v s antalet elever i deltagande klasser som av olika anledningar var frånvarande vid undersökningstillfället. Sammanlagt medverkade 4 547 elever i gymnasiets årskurs 2 medan 5 500 elever besvarade motsvarande enkät i årskurs 9 vilket motsvarar ett bortfall på 21 respektive 15 procent. Alla formulär har granskats manuellt före databearbetning och i samband med detta har 2 formulär i gymnasieundersökningen och 12 stycken i årskurs 9 bedömts vara uppenbart överdrivet eller skämtsamt ifyllda och därav plockats bort. Totalt har 4 545 enkäter i gymnasieundersökningen samt 5 488 enkäter i årskurs 9 skannats. Därefter har svaren granskats ytterligare en gång varvid 51 gymnasieformulär och 74 formulär från årskurs 9 sorterades bort på grund av att den uppgivna konsumtionen var större än vad som ansågs rimlig.

Gymnasieformuläret innehöll 70 frågor och det i årskurs 9 67. För att elevernas anonymitet skulle vara helt skyddad ombads de att inte sätta ut sina namn på formulären. De informerades också om att deras svar endast skulle användas för statistiska bearbetningar och att ingen analys av enskilda klasser skulle redovisas.

Innan enkätformulären sändes ut kontaktades de skolor som blivit uttagna. Enligt instruktioner från CAN distribuerades formulären genom rektorernas försorg till vederbörande lärare för de slumpmässigt utvalda klasserna. Eleverna besvarade formulären i klassrummen, varefter de själva stoppade formuläret i ett kuvert som de klistrade igen.

Praktiska uppgifter om rapporten

Denna rapport är den första från de tre årliga gymnasieundersökningar som CAN har fått i uppdrag att genomföra. Resultaten återges i tabellbilagan och i en kortare resultatredovisning. Jämförelser är gjorda med 2004 års riksundersökning i årskurs 9.

Materialet presenteras genomgående uppdelat på kön. Tabellerna redovisar resultaten från årskurs 9 jämsides med data från gymnasieundersökningen. I flertalet tabeller redovisas procenttal beräknade på totalmaterialet, d v s samtliga elever i respektive grupp. I dessa fall redovisas inga bastal för procentberäkningarna. (Antalet elever framgår emellertid av tabell 1.)

I de fall procentberäkningarna endast avser en begränsad del av eleverna redovisas bastalen för procentberäkningarna i respektive tabell. Materialet är viktat för att bli riksrepresentativt, vilket gör att de bastal som anges enbart utgör en beskrivning av storleken på underlaget.

Redovisningen i tabellerna avser samtliga som skulle ha besvarat respektive fråga. Detta innebär att andelen som hoppat över frågan framgår av tabellerna såsom "Ej svar". I tabellerna återges data avrundade till hela procenttal. På grund av dessa avrundningseffekter kan det ibland förekomma att de sammanslagna procenttalen i vissa tabeller inte blir exakt 100. I tabellredovisningen används följande beteckningar:

- Ingen frekvens (d v s ingen elev har angett svarsalternativet).
- 0 Procenttal avrundat till 0 (d v s svarsalternativet har angetts av minst en elev, men av mindre än 0,5 procent i respektive grupp).

Metodproblem

Alla frågeundersökningar är behäftade med olika typer av metodologiska problem, som måste beaktas vid tolkningen av resultaten. Dessa utgörs bl a av urvalsfel, bortfallsfel, mätfel och bearbetningsfel. För var och en av dessa finns sedan slumpmässiga och systematiska felkällor. Storleken av de slumpmässiga variationerna kan beräknas. Detta gäller emellertid inte de systematiska felen, d v s de felkällor som bidrar till att det sanna värdet på en parameter avviker på ett icke slumpmässigt sätt från det verkliga beteendet.

Urvalsfel

Urvalet i riksundersökningarna är ett stratifierat klusterurval där totalt 300 skolor dragits från sex olika regioner i landet via skolregistret vid Statistiska centralbyrån, SCB, i Örebro. Då klassbeteckningar ej längre finns har urvalet för riksundersökningen bestått av ej identifierade klasser i 300 namngivna skolor. Urvalet stratifieras i sex olika områden. Inom respektive område gjordes ett systematiskt urval av skolor proportionellt mot andelen elever i skolan. Urvalet av de deltagande klasserna har skett genom att respektive skola skickat uppgifter till CAN. Därefter har CAN dragit en eller två klasser slumpmässigt ur respektive skola, proportionellt mot klassens storlek. Det finns ingen anledning att anta att detta inte gjorts på ett riktigt sätt och att det därav skulle föreligga systematiska fel orsakade av urvalsdragningen.

Stratum	Län	Urvalsstorlek
1	Stockholm	60
2	Västra Götaland	50
3	Skåne	45
4	Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Halland	50
5	Uppsala, Södermanland, Östergötland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg	50
6	Västernorrland, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten	45

Riksundersökningarna är gjorda som stickprovsundersökningar, vilket innebär att slutsatser om populationen i dess helhet dras med hjälp av uppgifter ur stickprovet. Detta medför en viss osäkerhet när det gäller att beräkna det ”sanna” värdet. Eftersom urvalet är draget slumpmässigt kan osäkerheten uppskattas genom att beräkna ett s k konfidensintervall (felmarginal). Urvalet i riksundersökningarna är gjort som klusterurval, där klasserna valts ut slumpmässigt proportionellt mot antalet elever i klassen.

Detta innebär att man med en viss sannolikhet kan uttala sig om att det ”sanna” värdet i populationen ligger i ett intervall beräknat med utgångspunkt från det observerade värdet i stickprovet. Storleken på konfidensintervallet påverkas dels av spridningen i materialet och dels av storleken på stickprovet. Konfidensintervallet blir större ju mindre stickprovet är.

Bortfallsfel

Ett problem i samband med frågeundersökningar utgörs av bortfallet, det vill säga de personer som skulle ha besvarat formuläret men som av olika skäl inte deltog i undersökningen. I skolundersökningarna finns två typer av sådana bortfall. Den ena utgörs av eleverna i de klasser som av olika skäl inte deltog i undersökningen och den andra typen utgörs av dem som var frånvarande i samband med datainsamlingen. Att en elev, som är närvarande vid undersökningstillfället, vägrar att delta förekommer praktiskt taget aldrig.

I 2004 års gymnasieundersökning var det 48 klasser som av olika skäl inte deltog i undersökningen, motsvarande för årskurs 9 var 26 klasser. Orsakerna till bortfallet varierade, oftast berodde det på att klassen inte kunde genomföra enkäten under den anvisade tidsperioden på grund av prao eller liknande. En allt vanligare orsak till att klasser ej deltar är andra, oftast lokala eller regionala undersökningar som görs under samma period och att skolorna måste eller väljer att prioritera dessa. I vissa fall var orsaken att formulären kommit bort på posten eller att skolan glömt eller vägrat medverka. Det finns emellertid ingen anledning att anta att bortfallet av klasser är systematiskt och det torde därför inte ha påverkat undersökningsresultatets representativitet i någon betydande omfattning.

Det bortfall som orsakats av enstaka elevers frånvaro redovisas i tabell 1. I gymnasieundersökningen var 21 procent frånvarande och i årskurs 9 15 procent. I samband med undersökningen har uppgifter tagits in om orsakerna till bortfallet. I gymnasieundersökningen var 10 procent frånvarande på grund av sjukdom, mindre än en halv procent hade anpassad studiegång, två procent hade beviljad permission och två procent var frånvarande på grund av annan skolaktivitet. Fyra procent var olovligt frånvarande och för tre procent var orsaken till frånvaron okänd. I årskurs 9 var motsvarande andelar 7, 1, 2, 2, 2 respektive 1 procent.

Innan enkäterna skickades ut till skolorna togs uppgifter om antalet elever i respektive klass i skolorna in från rektorerna. Enligt dessa uppgifter skulle sammanlagt 6 536 elever deltaga i gymnasieundersökningen. Sammanlagt var det 4 547 elever som besvarade enkäten, 946 elever var frånvarande av olika skäl och baserat på uppgifterna från rektorerna saknades 834 elever på grund av de 48 klasserna som inte deltog. Differensen på 209 elever mellan det av rektorerna rapporterade antalet elever kan bland annat bero på att de erhållna listorna inte alltid var fullt uppdaterade eller att elever flyttat, bytt gymnasieprogram eller hoppat av under tiden mellan rektorernas rapportering och datainsamlingen.

I anslutning till 1993 års undersökning gjordes en särskild studie i årskurs 9 i Stockholms skolor. Då gjordes även en uppföljning av bortfallet. Därvid fick de elever som var frånvarande vid undersökningstillfället besvara formuläret när de återvände till skolan. Som väntat redovisade eleverna i bortfallsuppföljningen en större konsumtion av alkohol, narkotika och tobak än undersökningsmaterialet. De ursprungliga undersökningsresultaten påverkades emellertid inte med mer än enstaka procentenheter om man beaktade de senare erhållna uppgifterna om bortfallet (Andersson & Hibell 1993).

Mätfelet är skillnaden mellan ett erhållet och ett sant värde. Mätfel kan grovt sett sägas orsakas av mätinstrumenten, mätmetoden och svarens tillförlitlighet, det vill säga huruvida eleverna lämnar sanningsenliga svar.

Vid flera studier av den vuxna befolkningen har man funnit en ovilja att redovisa känsliga förhållanden och att respondenterna medvetet eller omedvetet underskattar sin konsumtion av bland annat alkohol och tobak. Det kan naturligtvis inte uteslutas att somliga elever i föreliggande studie skulle rapportera en för låg konsumtion (underrapportering), men även motsatsen förekommer, det vill säga att man uppger en för hög konsumtion (överrapportering). En alltför högt redovisad konsumtion kan vara ett utslag av leklust. Ett dylikt beteende torde många gånger ta sig uttryck i helt orimliga och uppenbart felaktiga svar och svars kombinationer som genomskådas vid granskningen av formulären. I 2004 års studie upptäcktes och utsorterades, som tidigare nämnts, 53 sådana formulär i gymnasieundersökningen och 86 i årskurs 9.

Ett annat, och antagligen mer vanligt, skäl att uppge en alltför hög alkoholkonsumtion kan vara att man vill imponera på sina kamrater. Det kan också vara så att man inför klasskamraterna brukar ge sken av att dricka mer än vad man egentligen gör. Trots att formulären skall besvaras under samma former som vid ett enskilt skriftligt prov kan det inte alla gånger undvikas att några har möjlighet att se vad andra svarar. Vetskapen om att andra eventuellt har möjlighet att se svaren kan medföra att somliga även i enkätsituationen uppger ett falskt konsumtionsbeteende.

För att minska risken för att eleverna inte skall svara sanningsenligt har föreliggande undersökningar genomförts helt anonymt. Eleven skulle inte skriva namn eller någon annan identifikation varken på formuläret eller det kuvert varje elev erhöll för att stoppa sitt formulär i. Härtill fanns en garanti för att enskilda elevers eller klassers resultat inte skulle redovisas. Vid genomförandet av datainsamlingen har en lärare varit närvarande för att bland annat motverka störande moment och se till att undersökningen genomförs under samma former som ett skriftligt prov. Detta ger dock naturligtvis ingen fullständig garanti för att somliga inte redovisat en över- eller underkonsumtion av alkohol, narkotika eller andra droger.

Undersökningen är genomförd som en gruppenkät. Gruppenkäter är ett effektivt sätt att undersöka många personer, och bortfallet på grund av vägran blir, som nämnts ovan, vanligtvis litet. Viktigt vid denna typ av enkäter är att eleverna får tillräckligt med tid på sig att besvara enkäten och att de upplever att de kan svara på enkäten utan att riskera att identifieras.

Bearbetningsfel

Bearbetningsfel avser de fel som kan uppstå vid bearbetningen, analysen och rapporteringen av undersökningens resultat. De enkäter som besvarats har granskats manuellt, bl a för att upptäcka oseriöst ifyllda enkäter, varefter de har skannats in i en dator. Datamängden har sedan bearbetats och ett sk data-set har upprättats. Generellt kan man säga att ju fler steg som förekommer i ”databehandlingsprocessen”, desto mer ökar risken för att fel skall uppträda. Genom att gå metodiskt tillväga, samt att med felsökningar och kontroller granska resultaten, kan bearbetningsfelet hållas lågt. Bearbetningsfelen brukar anses vara den feltyp som bidrar minst till det totala felet.

Slutsatser

De representativitets- och tillförlitlighetsproblem som behandlats bör naturligtvis beaktas vid tolkningen av resultaten. En viktig slutsats kan vara att enskilda siffror snarare bör ses som storleksordningar på konsumtionen av en viss drog än som ett exakt mått på det verkliga beteendet. Detta talar för att det är mer meningsfullt att till exempel jämföra olika grupper med varandra än att dra alltför kategoriska slutsatser utifrån en enskild siffra.

Härtill kan läggas att det finns anledning att anta att felkällorna är ungefär lika stora i gymnasieundersökningen som i årskurs 9. Metodproblemen torde således inte försvåra huvudsyftet, nämligen att jämföra drogvanorna bland eleverna. Vid dessa jämförelser är det viktigt att beakta att små differenser

oftast inte är signifikanta och att detta i första hand gäller observationer som ligger i närheten av 50 procent.

Resultatredovisning

Här följer en kortare resultatredovisning med jämförelser med 2004 års resultat från drogvanoundersökningen i årskurs 9.

Alkohol

Konsumenter respektive icke-konsumenter

För att bli klassificerad som alkoholkonsument i föreliggande rapport är det tillräckligt att vederbörande "en gång om året eller mer sällan" dricker antingen ett glas öl (gäller ej lättöl), cider eller alkoholäsk, 2 cl vin eller 2 cl sprit. Denna definition har erhållits genom att kombinera den lägsta konsumtionsfrekvensen med den lägsta konsumtionskvantiteten för varje dryck. Alla personer som svarat på frågan om frekvensen och kvantiteten för de drycker som ingått i undersökningen har erhållit ett värde på konsumtionsindex, vilket är ett sammanfattande mått på den totala årliga alkoholkonsumtionen. De personer som dricker någon alkoholdryck tillhör en av kategorierna 1–6 på konsumtionsindex och har därmed betraktats som alkoholkonsumenter. Den redovisade definitionen måste betraktas som relativt vid, vilket bör beaktas vid tolkningen av och diskussion av resultaten.

Som alkoholkonsumenter klassificerades 87 procent av pojkarna och 90 procent av flickorna i gymnasiets årskurs 2 (tabell 2). Motsvarande siffror för årskurs 9 var 69 respektive 73 procent. Sett till enskilda drycker framgår av tabell 3 att andelen konsumenter av starköl och sprit var det som skilde sig mest mellan pojkarna i de jämförda åldrarna; i årskurs 9 var 50 procent konsumenter av starköl och på gymnasiet 75 procent. För sprit var motsvarande andelar för pojkarna 54 procent i årskurs 9 och 80 procent i gymnasiets andra år. Bland flickorna var det också spriten som stod för den största skillnaden; 58 procent uppgav att de var spritkonsumenter i årskurs 9 och 81 i gymnasiets årskurs 2. För vin låg andelen för gymnasieflickorna på 68 procent mot 49 i årskurs 9. En hög andel av eleverna angav att de var konsumenter av blanddrycker, som innefattar bland annat stark cider och alkoholäsk; 78 procent av pojkarna och 88 procent av flickorna i gymnasiet.

I tabell 4 redovisas vilka olika dryckeskombinationer som var vanligast. En fjärdedel av både pojkarna och flickorna på gymnasiet var konsumenter av alla de dryckessorter som nämndes, det vill säga öl klass II, starköl, vin, sprit

och blanddrycker. Bland pojkarna var den näst vanligaste kombinationen den som endast utesluter vin, 21 procent tillhörde den konsumtionskategorin. Bland flickorna var det istället den kombination där enbart öl klass II och starköl inte ingick som var näst mest förekommande, 19 procent av flickorna drack bara vin, sprit och blanddrycker. I årskurs 9 fanns samma mönster, men den vanligaste kategorin var att eleverna inte drack alls (26 procent av pojkarna och 24 av flickorna).

På gymnasiet uppgav ungefär en av sex att han/hon inte druckit någon alkohol under vårterminen (tabell 5) och mer än varannan elev uppgav sig inte druckit något den senaste veckan (tabell 6). I årskurs 9 var motsvarande antal mer än var tredje elev respektive nästan tre av fyra elever.

Konsumtion av enskilda alkoholdrycker

För att få en uppfattning om hur stor andel av eleverna som var konsumenter av folköl, starköl, vin, sprit och blanddrycker redovisas även dryckerna var för sig. För att bli klassificerad som konsument av en enskild alkoholdryck måste man på frågan om konsumtionsfrekvensen ha angett att man åtminstone dricker ”en gång om året eller mer sällan”.

När det gäller folköl räknades nästan 60 procent av pojkarna på gymnasiet som konsumenter mot 38 procent av flickorna (tabell 7). I årskurs 9 var motsvarande andelar 44 respektive 34 procent. På frågan om kvantitet svarade ungefär 20 procent av pojkarna på gymnasiet att de dricker 5 burkar eller mer per dryckestillfälle. Motsvarande för flickorna var 6 procent.

Tre av fyra pojkar och varannan flicka på gymnasiet räknades som starkölskonsumenter (tabell 8). Motsvarande andelar i årskurs 9 var 50 respektive 39 procent. Mer än varannan pojke och var fjärde flicka på gymnasiet uppgav att de drack starköl någon gång per månad eller oftare. När det gäller kvantiteten per dryckestillfälle uppgav 18 procent av pojkarna att de dricker 3–4 burkar och 41 procent att de drack 5 burkar eller mer. Bland flickorna förekom motsvarande kvantiteter för 16 respektive 10 procent.

Vinkonsumenterna var ungefär 25 procent fler bland gymnasieeleverna bland både pojkar och flickor jämfört med årskurs 9 (tabell 9). På gymnasiet var 41 procent av pojkarna och 68 procent av flickorna vinkonsumenter och ungefär hälften av konsumenterna drack 10–20 cl per dryckestillfälle. Av samtliga gymnasieflickor var det 15 procent som svarade att de brukar dricka 60 cl eller mer vid varje tillfälle. Ungefär 60 procent av både pojkarna och flickorna på gymnasiet hade aldrig druckit hemtillverkat vin medan cirka 20 procent hade gjort så åtminstone någon gång under de senaste 12 månaderna (tabell 10).

Fyra av fem av både pojkarna och flickorna på gymnasiet var spritkonsumenter (tabell 11). Bland pojkarna drack 50 procent av spritkonsumenterna en

halvflaska eller mer per dryckestillfälle, motsvarande för flickorna var ungefär 30 procent. Andra året på gymnasiet drack 46 procent av pojkarna och 42 procent av flickorna sprit någon gång per månad eller mer. I årskurs 9 var motsvarande andelar 25 respektive 30 procent.

Ungefär hälften av både pojkarna och flickorna på gymnasiet hade druckit hembränt någon gång. En av tre hade gjort det under de senaste 12 månaderna (tabell 12). På frågan om de vet någon person som har hembränningsapparat (tabell 13) svarade 35 procent av pojkarna och 31 av flickorna på gymnasiet ja. Motsvarande andelar i årskurs 9 var 27 respektive 25 procent. När det gäller smuggelsprit (tabell 14) uppgav 49 procent av pojkarna och 62 av flickorna på gymnasiet att de aldrig druckit smuggelsprit. 43 procent av pojkarna och 28 av flickorna uppgav att de druckit smuggelsprit under de senaste 12 månaderna. Motsvarande andelar i årskurs 9 var 19 respektive 18 procent.

Av eleverna på gymnasiet var 78 procent av pojkarna och 88 procent av flickorna konsumenter av blanddrycker (tabell 15). Knappt 70 procent av pojkarna på gymnasiet drack blanddrycker någon gång per månad eller mer sällan, motsvarande för flickorna var 75 procent.

Total årlig alkoholkonsumtion

För att få en sammanfattande beskrivning av konsumtionens storlek har ett mått på årskonsumtionen beräknats. Detta benämns konsumtionsindex och har konstruerats utifrån respektive elevs uppgifter om den ungefärliga kvantiteten per dryckestillfälle för varje enskild alkoholdryck. Dessa kvantiteter har multiplicerats med respektive dryckesfrekvens och sedan omräknats till ren alkohol (alkohol 100%). De på detta sätt erhållna produkterna har sedan summerats till ett mått på individens totala alkoholkonsumtion uttryckt i centiliter ren alkohol per år.

Det bör observeras att konsumtionsindex inte är ett mått på den faktiska konsumtionen. Beräkningarna har endast grundats på uppgifter om den genomsnittliga frekvensen och kvantiteten (med de felmarginaler som dessa variabler har) och tar till exempel inte hänsyn till de tillfällen då vederbörande dricker mer, eller mindre, än han brukar göra.

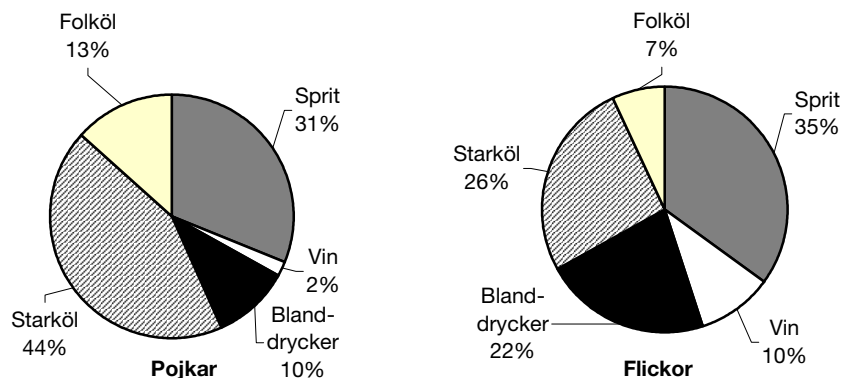
Konsumtionsindex har delats in i sju olika kategorier vars gränser framgår av nedanstående uppställning. Dessutom finns en kategori som benämns "ej relevant" och innehåller dem som hoppat över någon av de frågor på vilka beräkningarna är gjorda. För att få en uppfattning om storleken på konsumtionen kan nämnas att 150 cl ren alkohol per år ungefär motsvarar 5 burkar starköl eller 30 cl sprit per månad. 500 cl ren alkohol per år motsvarar en konsumtion av ca 16 burkar starköl eller ca 1 liter sprit per månad.

Konsumtionsindex	Skattad årskonsumtion i cl alkohol 100%
0 (icke-konsumenter)	0
1	– 49
2	50 – 149
3	150 – 299
4	300 – 499
5	500 – 999
6	1000 –

Ungefär en fjärdedel av eleverna i årskurs 9 var icke-konsumenter mot en av tio av gymnasieeleverna (tabell 16). Var femte pojke i årskurs 9 tillhörde de båda högsta kategorierna på konsumtionsindex medan andelen var dubbelt så hög (40 %) i gymnasiet. Skillnaden mellan flickorna var inte lika stor. Bland dem var det 16 procent i årskurs 9 som tillhörde kategori 5 och 6 och 21 procent i gymnasiets årskurs 2.

Den genomsnittliga totala årskonsumtionen mätt i liter 100% alkohol beräknades ligga på 6,6 liter för pojkarna och 3,6 liter för flickorna i årskurs 2 på gymnasiet, vilket var betydligt mer än i årskurs 9 där motsvarande värden var 3,7 respektive 2,7 liter (tabell 17). För pojkarna i gymnasiet utgjorde starkölskonsumtionen 46 procent och spritkonsumtionen 33 procent (tabell 17 och diagram 1). Den vanligaste drycken bland flickorna var sprit som svarade för 35 procent av årskonsumtionen medan blanddrycker och starköl utgjorde 22 respektive 26 procent.

Diagram 1. Olika dryckers andel av den totala alkoholkonsumtionen för gymnasieelever i årskurs 2 efter kön, 2004. (Tabell 17)

Berusningsbenägenheten

På frågan om de någon gång druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade svarade drygt 50 procent i årskurs 9 och strax över 80 procent av gymnasieeleverna att så var fallet (tabell 18). I årskurs 9 uppgav drygt var fjärde elev att de kände sig berusade av alkohol någon gång per månad eller oftare (tabell 19). På gymnasiet svarade ungefär varannan elev att så var fallet.

Upplevelsen av berusning är subjektiv och säger ingenting om mängden alkohol som konsumerats. För att få en uppfattning om hur vanligt det är att eleverna dricker stora mängder alkohol vid ett och samma tillfälle (intensivkonsumtion) ställdes frågan: ”Hur ofta händer det att du dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle?”. Bland pojkarna svarade var fjärde elev i årskurs 9 och varannan på gymnasiet att de intensivkonsumerar någon gång per månad eller oftare (tabell 20). Bland flickorna var motsvarande siffror 23 procent i årskurs 9 och 39 på gymnasiet.

Föräldrarnas kännedom om alkoholvanorna

Av de 86 procent av pojkarna och 88 procent av flickorna i gymnasiets årskurs 2 som drack alkohol och hade besvarat frågan om någon av föräldrarna känner till att de dricker alkohol (tabell 21) hade över hälften svarat att föräldrarna känner till i princip allt de dricker. Av alkoholkonsumenterna var det 8 procent av pojkarna och 10 av flickorna som svarade att ingen av för-

äldrarna känner till att de dricker alkohol. Motsvarande för årskurs 9 var 30 procent för både pojkarna och flickorna.

Problem i samband med alkoholkonsumtion

Eleverna fick besvara frågan: ”Har du någonsin fått något av följande problem på grund av att du druckit alkohol?”. De olika problemtyperna har grupperats som individuella problem, relationsproblem, sexuella problem samt brottsrelaterade problem och redovisas i tabellerna 22a och 22b.

Bland de individuella problemen var det vanligaste att man haft huvudvärk eller mått illa dagen efter; 71 procent av pojkarna och 74 av flickorna i gymnasiets andra årskurs hade varit med om det. Näst vanligast var att man förstört saker eller kläder, vilket hade hänt 38 procent av pojkarna och 33 av flickorna. Över var fjärde elev hade tappat pengar eller värdesaker. Råkat ut för olycka eller skadats uppgav 25 procent av pojkarna och 20 av flickorna att de varit med om på grund av att de druckit alkohol. 12 procent av både pojkarna och flickorna uppgav att deras alkoholintag hade försämrat deras prestationer i skolan eller på arbetet.

Bland relationsproblemen var det vanligaste att man grälat; bland gymnasieungdomarna uppgav 39 procent av pojkarna och 49 procent av flickorna att detta hänt. Därefter kom problem med vänner (16 respektive 27 procent), problem med föräldrar (10 respektive 18 procent) och sist problem med lärare (3 respektive 2 procent).

När det gällde sexuella komplikationer som uppkommit på grund av alkoholkonsumtion var det 23 procent av pojkarna och 27 av flickorna som uppgav att konsumtionen lett till oskyddat sex och 15 respektive 17 procent uppgav att den lett till önskat sex.

Av de problem som rubricerats som brottsrelaterade var bråkat eller slagits det vanligaste (28 respektive 22 procent). 13 procent av pojkarna och 7 av flickorna svarade att de råkat i bråk med polisen på grund av alkoholkonsumtionen. Blivit bestulna och rånade hade 5 procent av pojkarna och 7 procent av flickorna råkat ut för.

För samtliga redovisade alkoholrelaterade problem, utom problem med lärare, gäller att de redovisas i betydligt större omfattning av gymnasisterna än av eleverna i årskurs 9.

Alkoholkonsumtion och konsumtion av andra medel

I tabellerna 23a och b samt i diagram 2 redovisas sambandet mellan alkoholkonsumtionen och vissa andra variabler. Därvid har vissa konsumtionskate-

gorier av konsumtionsindex slagits samman så att fyra kategorier bildats; dels de som inte drack alls (0), och dels kategorierna 1–2, 3–4 respektive 5–6.

Av tabellerna kan utläsas att de med hög alkoholkonsumtion föga oväntat oftare än eleverna i övriga konsumtionsgrupper svarat att de är berusade minst en gång i månaden, intensivkonsumerar någon gång i månaden eller oftare samt druckit hembränt eller smuggelsprit de senaste 12 månaderna. Ungefär en tredjedel av gymnasieeleverna i kategorierna 5–6 var berusade för första gången vid 13 års ålder eller yngre. I kategorierna 1–2 var motsvarande andelar sex procent för pojkarna och åtta för flickorna.

Bland pojkarna och flickorna i årskurs 9 var det 21 respektive 26 procent av icke-konsumenterna som svarat att de blev berusade första gången vid 13 år eller yngre. I årskurs 2 på gymnasiet var samma andel 0 procent. Troligtvis beror skillnaderna på att gruppen icke-konsumenter var mer renodlad i den äldre gruppen, dessutom skiljer sig nog definitionen av berusning mellan grupperna. Även förståelsen av frågorna kan ha varierat mellan årskurs 9 och gymnasiets andra årskurs. Ytterligare en förklaring kan vara det tidsmässiga avståndet sedan man var 13 år.

Bland pojkarna i gymnasiet rökte eller snusade 69 procent av de som ingick i kategorierna 5–6. I kategorierna 1–2 var det 16 procent och bland icke-konsumenterna fyra procent. Motsvarande andelar för flickorna var 71 procent i kategorierna 5–6, 22 procent i kategorierna 1–2 samt 5 procent bland icke-konsumenterna.

De med högst alkoholkonsumtion tenderade att både ha testat narkotika och sniffat i högre utsträckning än övriga elever. Av gymnasiepojkarna i de högsta kategorierna uppgav 28 procent att de hade testat narkotika mot sju procent i kategorierna 1–2. Bland flickorna svarade 36 procent i de två högsta kategorierna att de testat narkotika mot fem procent i kategorierna 1–2. Var tionde av pojkarna på gymnasiet i kategorierna 5–6 uppgav att de sniffat jämfört med tre procent bland icke-konsumenterna respektive de i kategorierna 1–2 och fyra procent i kategorierna 3–4. Motsvarande andelar för flickorna var 13, 3, 1 samt 4 procent. När det gäller sniffning var det genomgående för alla kategorier vanligare i årskurs 9. Detta återkommer vi till i avsnittet om sniffning.

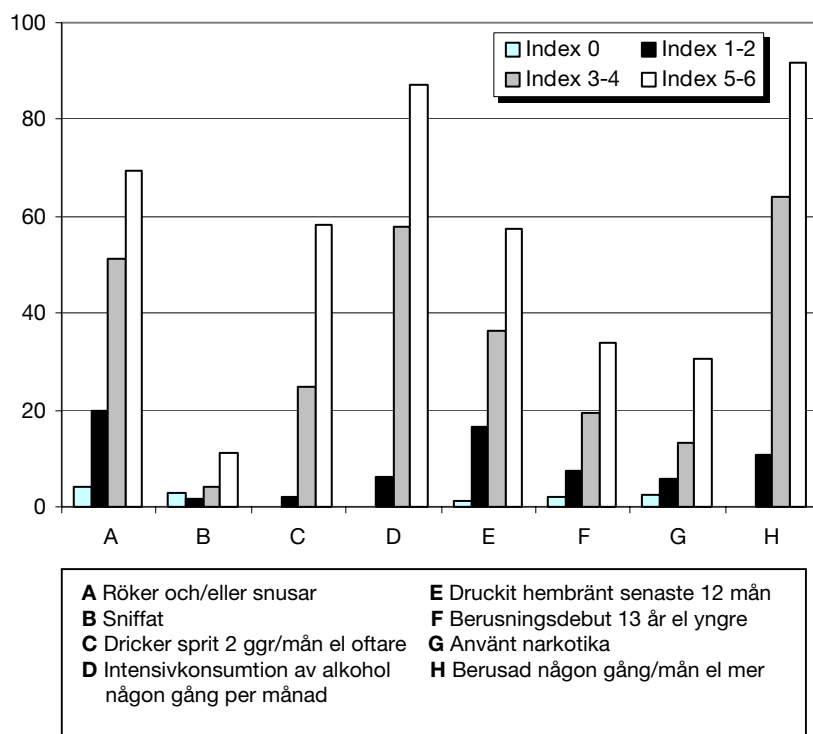
Att blanda läkemedel med alkohol var vanligare bland flickor. Bland gymnasieflickorna svarade 22 procent i de högsta kategorierna att de gjort så mot två procent i kategorierna 1–2. Bland pojkarna var motsvarande andelar 12 procent av alkoholkonsumenterna med högst konsumtion och en procent av alkoholkonsumenterna i de lägsta kategorierna.

Med något enstaka undantag gäller genomgående att konsumtionen av andra medel, liksom effekterna av alkoholkonsumtionen, är större ju högre den to-

tala årskonsumtionen av alkohol är. En jämförelse mellan eleverna i årskurs 9 och i gymnasiet visar att det, inom respektive alkoholkonsumtionsgrupp är relativt små skillnader mellan andelen elever som har erfarenhet av andra medel än alkohol.

Alkoholkonsumtion och vissa andra variabler

När det gäller dålig trivsel i skolan eller avsaknad av någon vuxen att tala med var skillnaden mellan eleverna i de olika alkoholkonsumtionskategorierna inte lika påtaglig. Skolk ett par gånger per månad eller oftare var dock betydligt vanligare bland eleverna med hög alkoholkonsumtion. I kategorierna 5–6 hade 36 procent av pojkarna och 41 procent av flickorna i gymnasiets årskurs 2 svarat att de skolkar ett par gånger per månad eller oftare.

Diagram 2. Sambandet mellan alkoholkonsumtion och vissa andra alkoholvariabler liksom konsumtion av andra medel. Gymnasiet (samtliga elever) årskurs 2, 2004. (Tabellerna 23a och 23b)

Motsvarande andelar i kategorierna 1–2 var 15 respektive 18 procent och bland icke-konsumenterna 13 respektive 7 procent.

I tabellen redovisas också alkoholkonsumtionens samband med olika typer av problem som eleverna upplevt på grund av sin alkoholkonsumtion. Vilka de olika typerna av problem är framgår av tabell 22.

Individuella problem avser här om personen fått försämrade prestationer i skolan eller på arbetet, och/eller haft huvudvärk eller mått illa dagen efter (s k baksmälla), och/eller förstört saker eller kläder, och/eller tappat pengar eller andra värdesaker och/eller råkat ut för olycka eller skadats. Detta hade nästan alla råkat ut för i de två högsta kategorierna.

Relationsproblem avser om personen grälat och/eller haft problem med förhållandet till föräldrar, vänner eller lärare. På gymnasiet hade nästan 90 procent av flickorna och drygt 70 procent av pojkarna i kategori 5–6 upplevt sådana problem.

Sexuella problem avser om personen haft oskyddat sex och/eller oönskat sex. I de högsta kategorierna hade drygt 60 procent av flickorna och nästan 50 procent av pojkarna på gymnasiets årskurs 2 upplevt sådana problem.

Brottsrelaterade problem avser om personen råkat i bråk med polisen och/eller bråkat eller slagits och/eller blivit bestulen eller rånad. På gymnasiet hade 58 procent bland både pojkarna och flickorna i kategorierna 5–6 upplevt sådana problem.

Bland icke-konsumenterna på gymnasiet var de som upplevt problem i samband med alkoholkonsumtion betydligt fler än i årskurs 9. Inom varje kategori svarade bland pojkarna ungefär en femtedel och bland flickorna drygt en fjärdedel av icke-konsumenterna att de haft problem orsakade av alkoholkonsumtion. I årskurs 9 var motsvarande andelar 0–2 procent.

Upplevd tillgänglighet

I tabell 24 redovisas elevernas svar på frågan ”Är det lätt eller svårt för dig att få tag på folköl, starköl, stark cider/alkoläsk, vin eller sprit?”. Pojkarna bedömde det lättast att få tag på folköl; 47 procent i årskurs 9 och 72 på gymnasiet svarade att det är ganska eller mycket lätt att få tag på folköl. På andra plats kom i årskurs 9 stark cider eller alkoläsk (44 %), tätt följt av starköl (42 %). Bland pojkarna i gymnasiets årskurs 2 kom starköl på andra plats (69 %), därefter stark cider eller alkoläsk (65 %).

Bland flickorna var det flest som svarade att det är ganska eller mycket lätt att få tag på stark cider eller alkoläsk; 48 procent i årskurs 9 och 72 på gymnasiets årskurs 2. För eleverna i årskurs 9 var folköl näst lättast (41 %), me-

dan det för flickorna på gymnasiet kom på tredje plats (53 %). För flickorna i årskurs 9 kom därefter vin (38 %), vilket ansågs vara näst lättast att få tag på för flickorna på gymnasiet (62 %).

Sett till alla alkoholdrycker var det vanligast att ungdomarna, både i årskurs 9 och i gymnasiets årskurs 2, fick tag på alkoholen genom att de fått eller köpt den av kompisar eller kompisars syskon. Dock fanns en del variationer mellan olika drycker.

Bland de som drack folköl var det vanligast att pojkarna på gymnasiet köpt själva, följt av att de fått tag på den genom kompisar eller kompisars syskon och från egna föräldrar med lov (tabell 25). För flickorna var motsvarande ordningsföljd från kompisar eller kompisars syskon, köpt själva och från egna föräldrar med lov.

Starköl förvärvades enligt svaren vanligen genom kompisar eller kompisars syskon, andra vuxna som köpt ut och egna föräldrar med lov (tabell 25). För vin var det samma kategorier som var vanligast men det vanligaste svaret bland vinkonsumenterna var att de blivit bjudna av de egna föräldrarna (tabell 26). Även när det gällde blanddrycker var det ganska vanligt att ungdomarna uppgav att de fått av sina föräldrar. När det gällde sprit fick ungdomarna tag på det mesta via kompisar och därefter någon vuxen som köpt ut.

Av de ungdomar som uppgav att de druckit hembränt de senaste 12 månaderna hade en absolut majoritet vanligen blivit bjudna av eller köpt av kompisar (tabell 27). På frågan hur kompisarna fått tag på hembränd sprit var de vanligaste svaren att de köpt av någon vuxen eller att de inte vet (tabell 28).

Det är enligt de angivna svaren genomgående svårare för eleverna i årskurs 9 att få tag på alkoholdrycker. Emellertid anser en majoritet av alkoholkonsumenterna i både årskurs 9 och gymnasiet att det är ganska lätt eller mycket lätt att få tag på alla alkoholdrycker med undantag av sprit.

Tobak

Röker

För att bli klassificerad som rökare skall man ha svarat med ett ja-alternativ på frågan "Röker du?" I jämförelse med årskurs 9 var det påtagligt fler pojkarna på gymnasiet som svarat ja på frågan om de röker. 18 procent av pojkarna i årskurs 9 och 32 procent på gymnasiet svarade att så är fallet (tabell 29). Bland pojkarna var det 6 procent i årskurs 9 och cirka 10 bland dem som gick andra året på gymnasiet som uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen. Den största svars kategorin bland rökarna var för pojkarna att de bara rö-

ker på fest; 8 procent i årskurs 9 och 14 på gymnasiet svarade att de bara feströker.

Bland flickorna var det 30 procent i nian och 38 procent på gymnasiet som svarade att de röker. Cirka 13 respektive 17 procent uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen. Att de bara feströker uppgav 10 respektive 14 procent av flickorna.

På frågan hur de vanligen får tag på cigaretter svarade ungefär tre av fyra rökare på gymnasiet att de köper själva (tabell 30).

Snusar

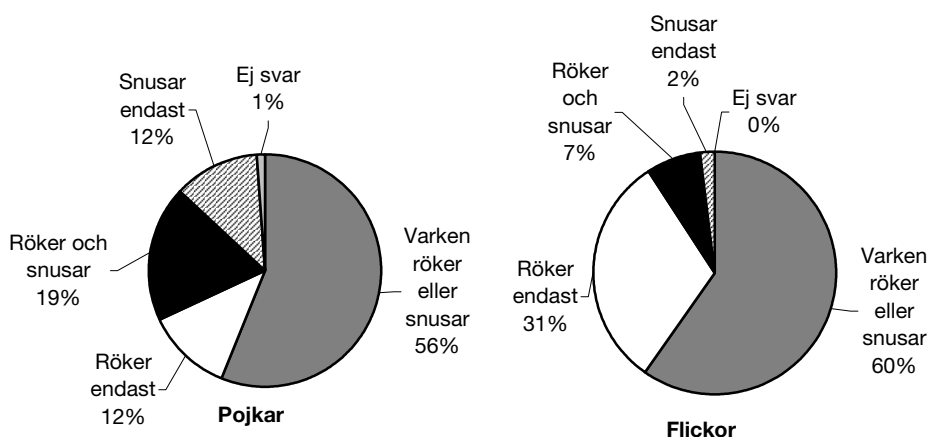
För att bli klassificerad som snusare skall man ha svarat med ett ja-alternativ på frågan "Snusar du?". Bland pojkarna på gymnasieskolans andra år har 32 procent svarat att de snusar (tabell 31). Var femte pojke uppgav att de gör det dagligen eller nästan dagligen. Av flickorna i gymnasiets årskurs 2 var det 9 procent som svarade att de snusar. Färre än en av tjugo uppgav ett dagligt eller nästan dagligt bruk. På gymnasiet var det femtio procent fler pojkar som snusar än i årskurs 9. Bland flickorna var emellertid andelarna ungefär desamma i båda årskurserna.

Bland de snusande pojkarna på gymnasiet var det 86 procent som uppgav att de köper sitt snus själva. Motsvarande andel för flickorna som snusar var 66 procent (tabell 32).

Total tobakskonsumtion

Sett till den totala tobakskonsumtionen var det bland pojkarna i gymnasiet 19 procent som uppgav sig både röka och snusa och 12 procent vardera som uppgav att de är enbart snusare eller rökare (tabell 33 och diagram 3). Motsvarande för flickorna var 7 procent som sa sig både röka och snusa, 2 procent som uppgav att de bara snusade och 31 procent som svarade att de bara rökte.

I årskurs 9 svarade 11 procent av pojkarna och 6 av flickorna att de både röker och snusar. Av pojkarna var det 7 procent som enbart rökte och 9 som endast snusade. Motsvarande för flickorna i årskurs 9 var 23 respektive 1 procent.

Diagram 3. Andelen tobakskonsumenter i gymnasiet årskurs 2 efter kön, 2004. (Tabell 33)

Narkotika

Narkotikaerfarenhet samt aktuell narkotika-konsumtion

Bland pojkarna i gymnasiet uppgav 17 procent att de har använt narkotika mot 14 procent av flickorna (tabell 34). I årskurs 9 låg andelen på 7 procent för bägge könen. När det gäller preparat var det vanligaste att de enbart använt cannabis. Detta gällde för 68 procent av pojkarna och 57 av flickorna i gymnasiet och 59 procent för både pojkar och flickor i årskurs 9 av dem som använt narkotika (tabell 35). Av dem som använt något annat preparat uppgav de allra flesta att de även använt cannabis.

Av de gymnasieungdomar som använt narkotika uppgav 4 procent av pojkarna och 9 av flickorna att de aldrig använt cannabis, i årskurs 9 var motsvarande andelar 6 respektive 8 procent (tabell 36). Av gymnasisterna svarade 29 procent av pojkarna och 27 av flickorna att de använt cannabis en gång. Motsvarande andelar för årskurs 9 var 27 respektive 38 procent. Bland dem som använt narkotika var det 63 procent av pojkarna och 56 av flickorna på gymnasiet som aldrig använt något annat än cannabis (tabell 37). Motsvarande för årskurs 9 var 56 respektive 60 procent.

I tabell 38 redovisas vilken narkotika som använts första gången bland de som uppgett att de använt narkotika. Liksom i årskurs 9 var hasch det vanligaste svaret, uppgett av 57 procent av pojkarna och 61 av flickorna på gymnasiet.

När det gäller erfarenhet av olika preparat var det 5 procent av alla eleverna bland både pojkarna och flickorna i årskurs 9 som upp gav att de använt hasch (tabell 39). För marijuana var motsvarande andelar 4 respektive 3 procent. På gymnasiet var den uppgivna erfarenheten av cannabis vanligare och av pojkarna hade 14 procent använt hasch och 11 procent marijuana. För gymnasieflickorna var motsvarande andelar 11 respektive 7 procent. Det tredje vanligaste preparatet var ecstasy vilket upp gavs av 3 procent bland både pojkarna och flickorna på gymnasiet.

Av dem som använt narkotika var det 26 procent av pojkarna och 18 procent av flickorna i gymnasiet som använt narkotika de senaste 30 dagarna (tabell 40). Motsvarande siffror för årskurs 9 var 36 och 31 procent. Av samtliga elever var det 5 procent av pojkarna och 2 procent av flickorna på gymnasiet som använt narkotika de senaste 30 dagarna. För årskurs 9 var motsvarande andel 3 procent för båda könen.

I tabellerna 41 och 42 redovisas hur många gånger narkotikaanvändarna använt narkotika den senaste månaden. När det gäller cannabis var det 75 respektive 81 procent på gymnasiet som upp gav att de inte hade använt något de senaste 30 dagarna. Motsvarande för annan narkotika var 89 respektive 91 procent.

Föräldrarnas kännedom om narkotikaanvändningen

Av de 17 procent av pojkarna och 14 procent av flickorna i gymnasiets årskurs 2 som använt narkotika hade var femte någon förälder som kände till att de använt narkotika. Över två av tre svarade att ingen av föräldrarna vet att de använt narkotika (tabell 43).

Narkotikaerfarenhet och konsumtion av andra medel

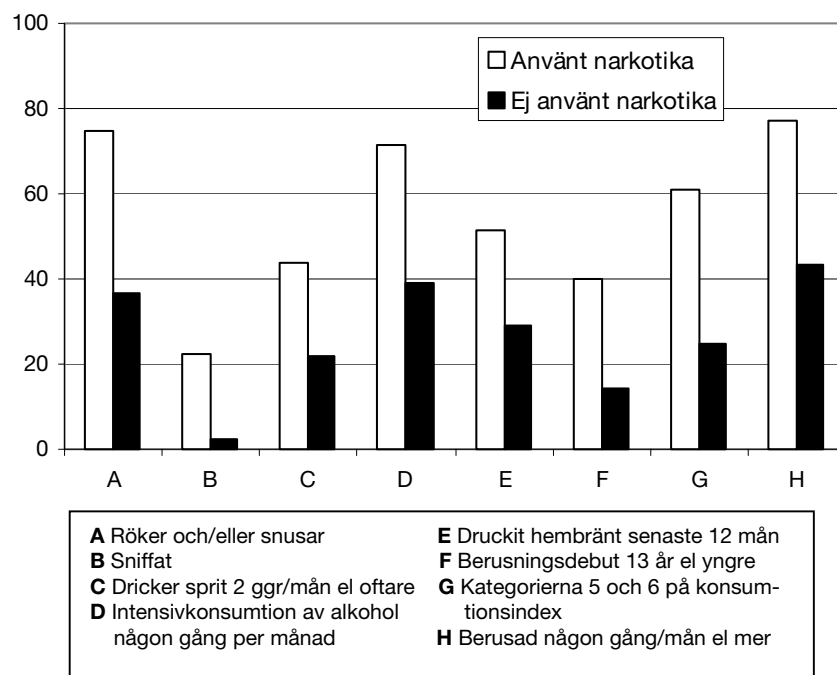
I tabellerna 44a och 44b samt diagram 4 redovisas sambandet mellan narkotikaerfarenhet och vissa andra variabler. Där framgår bland annat att cirka tre fjärdedelar av de gymnasister som använt narkotika berusade sig någon gång i månaden eller mer, intensivkonsumerade någon gång per månad eller oftare samt rökte eller snusade. Bland de som ej använt narkotika var motsvarande antal ungefär fyra av tio.

Drygt 50 procent av gymnasisterna som upp gav att de använt narkotika hade druckit hembränt de senaste 12 månaderna och för flickorna gällde denna andel även smuggelsprit. Bland pojkarna hade 70 procent av dem med narkoti-

kaerfarehnet druckit smuggelsprit de senaste 12 månaderna. Av de elever som inte använt narkotika var det betydligt färre som druckit hembränt eller smuggelsprit de senaste 12 månaderna.

En av fyra av pojkarna på gymnasiet som använt narkotika hade sniffat mot tre procent av dem utan narkotikaerfarehnet. För flickorna var motsvarande andelar 20 respektive två procent.

Två av tre av pojkarna med narkotikaerfarehnet fanns i konsumtionskategorierna 5–6 på alkoholkonsumtionsindex. Bland dem som ej använt narkotika var motsvarande andel 35 procent. Bland flickorna var det 55 procent av dem med narkotikaerfarehnet och 15 procent bland dem som ej använt narkotika som låg i de två högsta kategorierna.

Diagram 4. Sambandet mellan narkotikaerfarehnet och konsumtion av andra medel. Gymnasiet (samtliga elever) årskurs 2, 2004. (Tabellerna 44a och 44b)

Narkotikaerfarenhet och vissa andra variabler

Bland dem som svarat att de använt narkotika uppgav 7 procent av pojkarna och 8 av flickorna på gymnasiet att de trivs dåligt eller mycket dåligt i skolan, motsvarande bland dem som inte använt narkotika var 3 respektive 5 procent (tabell 44a och b). Drygt 10 procent av gymnasieeleverna uppgav att de saknar någon vuxen att tala med och skillnaden var liten mellan de gymnasister som använt narkotika och de som inte gjort det.

Ungefär 45 procent av gymnasisterna med narkotikaerfarenhet uppgav att de skolkar ett par gånger i månaden eller oftare jämfört med drygt 20 procent av ungdomarna utan narkotikaerfarenhet.

Två av fem av gymnasisterna med narkotikaerfarenhet har svarat att de blev berusade för första gången när de var 13 år eller yngre. Bland dem som inte använt narkotika var motsvarande andel 15 procent för flickorna och ett par procentenheter högre för pojkarna.

I tabellen redovisas också sambandet mellan narkotikaerfarenhet och olika typer av problem som orsakats av alkoholkonsumtionen (se tabell 22).

Individuella problem avser här om personen fått försämrade prestationer i skolan eller på arbetet, och/eller haft huvudvärk eller mått illa dagen efter (s k baksmälla), och/eller förstört saker eller kläder, och/eller tappat pengar eller andra värdesaker och/eller råkat ut för olycka eller skadats. Av gymnasieeleverna med narkotikaerfarenhet hade cirka 97 procent sådana problem mot ungefär tre av fyra bland dem som ej använt narkotika.

Relationsproblem avser om personen grälat och/eller haft problem med förhållandet till föräldrar, vänner eller lärare. Av gymnasisterna med narkotikaerfarenhet hade 73 procent av pojkarna och 90 procent av flickorna upplevt sådana problem. Motsvarande procenttal bland dem som ej använt narkotika var 41 respektive 54.

Sexuella problem avser om personen haft oskyddat sex och/eller önskat sex. Av dem med narkotikaerfarenhet hade 55 procent av pojkarna och 65 procent av flickorna på gymnasiet upplevt sådana problem mot 25 respektive 28 procent bland dem som ej använt narkotika.

Brottsrelaterade problem avser om personen råkat i bråk med polisen, och/eller bråkat eller slagits och/eller blivit bestulen eller rånad. På gymnasiet hade sådana problem upplevts av 67 procent av pojkarna och 62 procent av flickorna med narkotikaerfarenhet jämfört med 30 respektive 26 procent bland dem som ej använt narkotika.

Upplevd tillgänglighet

Mer än var tredje elev på gymnasiet som inte använt narkotika uppgav att de haft möjlighet att göra det. I årskurs 9 var motsvarande andel var femte elev (tabell 45). Ungefär 15 procent av både flickorna och pojkarna på gymnasiet utan narkotikaerfarenhet svarade att de vet någon som kan ge eller sälja narkotika till dem, ytterligare en tredjedel trodde att de vet någon. I årskurs 9 var motsvarande antal nästan var tionde elev respektive drygt var femte pojke och var fjärde flicka.

Av dem som inte hade någon narkotikaerfarenhet svarade 7 procent av både pojkarna och flickorna på gymnasiet att de haft lust att pröva (tabell 46). I årskurs 9 var det 4 procent av pojkarna och 6 av flickorna som hade haft lust att pröva. Fyra av fem på gymnasiet och av flickorna i årskurs 9 och nästan 90 procent av pojkarna i nian svarade att de inte haft lust.

Av eleverna på andra året på gymnasiet var det 55 procent av pojkarna och 57 av flickorna som svarade att de vet någon i samma ålder som använt hasch eller marijuana (tabell 47). I årskurs 9 var det 30 respektive 34 procent som uppgav att de vet, och ytterligare en femtedel i både årskurs 9 och gymnasiet som trodde sig veta någon som använt hasch eller marijuana. Den näst vanligaste substansen som eleverna uppgav att de vet eller tror sig veta att någon de känner i samma ålder har använt var ecstasy; 21 procent av pojkarna och 27 procent av flickorna på gymnasiet svarade att de vet säkert och motsvarande för årskurs 9 var 11 respektive 14 procent.

När det gäller vad de tror att de kan få tag på svarade var fjärde gymnasieelev att de inte kan få tag på något (tabell 48). Ungefär 50 procent trodde att de kan få tag på hasch, tätt följt av marijuana. Det tredje vanligaste svaret var ecstasy som 30 procent svarade att de tror att de kan komma över. I årskurs 9 kom preparaten i samma ordning men betydligt färre trodde att de kan få tag på dem.

Sniffning

På frågan ”Har du sniffat någon gång?” uppgav 6 procent av pojkarna och 5 procent av flickorna i gymnasiets andra årskurs att så var fallet (tabell 49). Dessa svar är lite förbryllande eftersom resultaten från 2002 års undersökning i årskurs 9, det vill säga det år då de aktuella gymnasieungdomarna gick i årskurs 9, var 9 respektive 7 procent. Eftersom frågan gäller livstidsprevalens kan inte andelen sjunka. Det bör emellertid observeras att alla elever i årskurs 9 inte fortsätter i gymnasieskolan och att det bland dem som ”hoppat av” kan finnas en överrepresentation som hade sniffat när de gick i årskurs 9. Härtill kan tilläggas att beteenden som ligger långt bak i tiden tenderar att

glömmas bort. Gymnasieeleverna bedömer möjligen också sina erfarenheter annorlunda än när de gick i årskurs 9 och kanske inte tycker att erfarenheten är något att rapportera om när de ser tillbaka.

En procent av gymnasieungdomarna av båda könen uppger att de fortfarande sniffar mot 2 procent i årskurs 9. Denna andel har legat stabil i årskurs 9 för både pojkar och flickor de senaste fyra åren.

Sömnmedel och lugnande medel

Bland eleverna som går andra året på gymnasiet var det 7 procent av pojkarna och 9 av flickorna som någon gång använt sömnmedel eller lugnande medel av bensodiazepintyp (tabell 50). För pojkarna var detta en procentenhet högre jämfört med årskurs 9, för flickorna var nivån densamma.

Fyra procent av pojkarna, både i årskurs 9 och på gymnasiet, hade använt receptföreskrivet medel. Av flickorna i årskurs 9 var det 6 procent som hade recept och av de på gymnasiet 5 procent.

Av eleverna i såväl årskurs 9 som i gymnasiet var det cirka 3 procent som använt sömnmedel eller lugnande medel utan recept.

Läkemedel tillsammans med alkohol

Könsskillnaden som konstaterats i årskurs 9 (Hvitfeldt et al 2004) när det gäller användning av läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte förefaller kvarstå i gymnasiet, om än inte lika markant (tabell 51). På gymnasiet var det 6 procent av pojkarna jämfört med 3 i årskurs 9 som blandat läkemedel och alkohol för att bli mer berusade. Bland flickorna hade 8 procent i både årskurs 9 och gymnasiet använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte.

Dopning

I tabell 52 redovisas hur många som använt anabola androgena steroider utan läkarordination. Totalt var det 2 procent av pojkarna, både i årskurs 9 och på gymnasiet, som svarat ja. Hälften av dessa uppgav att det bara skett en gång.

För flickorna var det ingen procent på gymnasiet, men 1 procent i årskurs 9 som uppgav att de någon gång använt anabola androgena steroider utan ordi-

nation. Dock bör noteras att detta är en avrundning eftersom inga decimaler används i rapporten.

ANT-undervisning i skolan

Det åligger skolan att informera eleverna om olika beroendeframkallande medel och deras skadeverkningar. Några detaljerade föreskrifter om innehåll eller antal timmar finns emellertid inte. På gymnasiet är det än mer upp till skolorna att bestämma om de vill ha någon ANT-undervisning vilket innebär att ANT-undervisning är betydligt mindre vanligt än i årskurs 9.

Ungefär 40 procent av eleverna i årskurs 9 svarade att de inte haft någon undervisning om alkohol, narkotika och tobak under läsåret, motsvarande bland gymnasiesterna var 61 procent bland pojkarna och 69 bland flickorna (tabell 53). Bland dem som fått ANT-undervisning var det vanligaste svaret ”någon enstaka timme”. I årskurs 9 var det cirka var fjärde elev som uppgav att de haft ANT-undervisning någon enstaka timme, motsvarande i gymnasiet var ungefär var sjätte elev.

Elevernas sociala situation i skolan

Skoltrivsel

De flesta trivs ganska bra eller mycket bra i skolan. I årskurs 9 svarade nästan 80 procent att så var fallet. På gymnasiet var motsvarande andel ytterligare några procentenheter högre (tabell 54). Var tjugonde elev svarade att de trivs ganska eller mycket dåligt. Drygt en av tio trivdes varken särskilt bra eller dåligt i skolan.

Skolk

I årskurs 9 svarade 57 procent av pojkarna och 52 procent av flickorna att de aldrig skolkar, motsvarande på gymnasiet var 28 respektive 25 procent (tabell 55). Det vanligaste svaret bland gymnasieungdomarna var istället att de skolkar någon gång per termin (33 respektive 38 procent). Skolk en gång i veckan eller oftare var nästan dubbelt så vanligt bland eleverna på gymnasiet jämfört med årskurs 9; drygt en av tio av gymnasieeleverna uppgav att de skolkar en gång i veckan eller oftare jämfört med en av tjugo i årskurs 9.

Spel

Både i årskurs 9 och andra året på gymnasiet var spel om pengar betydligt vanligare bland pojkarna. På frågan om de deltagit i spel eller lotteri med pengar eller värdeföremål som vinst under de senaste 30 dagarna svarade 39 procent av pojkarna i årskurs 9 och 43 procent av de på gymnasiet att de hade gjort det. För flickorna låg motsvarande andelar på 20 respektive 24 procent (tabell 56).

De som svarat att de spelat de senaste 30 dagarna fick svara på vilka spel de spelat samt hur mycket de spelat för. Bland pojkarna var det vanligaste spelet i årskurs 9 trisslotter (44 %) följt av stryktipset (37 %) och kortspel (30 %), på gymnasiet var den vanligaste spelformen stryktipset (41 %), tätt följt av Oddset (38 %) och trisslotter (37 %) (tabell 57). Bland flickorna skilde det sig inte så mycket mellan årskurs 9 och gymnasiet. Trisslotter var populärast och två av tre flickor som spelat den senaste månaden hade gjort det via en trisslott, 30 procent hade spelat bingolotto och 20 procent i årskurs 9 hade spelat kort jämfört med bara 12 procent på gymnasiet.

På frågan hur mycket de har spelat för de senaste 30 dagarna svarade 57 procent av de spelande pojkarna i årskurs 9 att de spelat för mindre än 50 kr, på gymnasiet var motsvarande andel 42 procent (tabell 58). En av fyra av pojkarna på gymnasiet hade spelat för 50–99 kronor, en av fem för 100–300 kronor och en av tio uppgav att han spelat för mer än 300 kronor. Bland flickorna på gymnasiet var det 17 procent av dem som spelat de senaste 30 dagarna som spelat för mindre än 50 kronor, 6 procent som spelat för mellan 100 och 300 kronor och 2 procent som spelat för mer än 300 kronor.

Riskuppfattning vid några olika beteenden

Eleverna fick svara på hur stor risk de bedömer att det är att människor skadar sig själva (fysiskt eller på annat sätt) vid en rad olika beteenden. I tabell 59 redovisas andelarna som bedömt att det är ”stor risk” att människor skadar sig själva (fysiskt eller på annat sätt) vid rökning av ett paket cigaretter per dag, 1–2 drinkar nästan varje dag, rökning av marijuana eller hasch regelbundet, regelbundet bruk av LSD, amfetamin eller ecstasy, regelbunden användning av anabola steroider samt regelbunden sniffning.

Pojkarna på gymnasiet bedömde genomgående de olika beteendena som mindre riskabla än de jämnåriga flickorna. Regelbunden användning av LSD, amfetamin respektive ecstasy bedömdes vara förknippat med ”stor risk” av cirka 90 procent av flickorna i gymnasiet och cirka 85 procent av pojkarna.

Regelbunden användning av hasch eller marijuana, anabola steroider eller sniffning var också förknippat med ”stor risk” av en mycket stor majoritet av eleverna. Av de olika beteendena bedömdes det som minst riskabelt att dricka 1–2 drinkar per dag. Här var värdena ungefär hälften så stora som för regelbunden användning av LSD, amfetamin eller ecstasy.

Med ett undantag var riskbedömningen lägre i årskurs 9 än i gymnasiet. Undantaget gäller regelbunden användning av hasch eller marijuana där värdena för pojkar (74 %) respektive flickor (cirka 85 %) var lika höga i årskurs 9 som bland eleverna i årskurs 2 i gymnasieskolan.

Avslutande kommentarer

I denna avslutande del kommenteras några av resultaten i 2004 års undersökning. Liksom alla andra frågeundersökningar innehåller studierna av skolelevs drogvanor olika typer av metodproblem. Dessa berördes relativt utförligt i inledningskapitlet. Den bortfallsstudie som gjordes på det s k Stockholmsmaterialet i samband med 1993 års undersökning visar att trots att eleverna i bortfallet redovisade högre värden på flera variabler, så påverkades totalresultatet endast med någon enstaka procentenhet då bortfallet inkluderades. I många fall förändrades värdena inte alls.

Var fjärde elev i årskurs 9 klassificerades som icke-konsument av alkohol mot var tionde i gymnasiet år 2. Det är lättare att få tag på alkoholdrycker och alkoholkonsumtionen var högre bland gymnasisterna jämfört med årskurs 9. Främst var det spritkonsumenterna som var fler bland gymnasisterna, cirka 80 procent bland både pojkarna och flickorna på gymnasiet räknades som spritkonsumenter.

Konsumenterna av stark cider och alkoholisk, s k blanddrycker, utgjorde den största andelen jämfört med konsumenterna av övriga enskilda drycker bland både pojkarna och flickorna i årskurs 9 samt för flickorna i gymnasiet år 2. För pojkarna på gymnasiet hade starkölen en något större andel konsumenter; 80 procent jämfört med 78 för blanddrycker. Det var få elever som bara drack en alkoholsort. En fjärdedel av gymnasisterna drack både folköl, starköl, blanddrycker, vin och sprit. För pojkarna var vin lite ovanligare och bland flickorna folköl och starköl. En femtedel av pojkarna på gymnasiet drack alla typer av alkoholdrycker utom vin. Bland gymnasieflickorna drack en femtedel alla alkoholdryckerna utom folköl och starköl. Ytterligare 14 procent av flickorna avstod enbart från folköl.

På frågan om de någon gång druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade svarade drygt 50 procent i årskurs 9 och strax över 80 procent av gymnasieeleverna att så var fallet. I årskurs 9 uppgav drygt var fjärde elev att de kände sig berusade av alkohol någon gång per månad eller oftare. På gymnasiet svarade ungefär varannan elev att så var fallet. Upplevelsen av berusning är emellertid en subjektiv upplevelse och säger ingenting om de konsumerade mängderna. Intensivkonsumtion någon gång per månad eller oftare uppgavs dock av var fjärde elev bland pojkarna i årskurs 9 och varannan pojke på gymnasiet. Bland flickorna var motsvarande andelar något lägre jämfört med

antalet som sa sig vara berusade någon gång per månad eller oftare. Detta hänger förmodligen samman med att flickor tål mindre alkohol.

Med något enstaka undantag gällde genomgående att konsumtionen av andra medel, liksom effekterna av alkoholkonsumtionen, var större ju högre den totala årskonsumtionen av alkohol var. En jämförelse mellan eleverna i årskurs 9 och i gymnasiet visar att det, inom respektive alkoholkonsumtionsgrupp, var relativt små skillnader mellan andelen elever som hade erfarenhet av andra medel än alkohol.

I jämförelse med årskurs 9 var det påtagligt fler pojkar på gymnasiet som svarat ja på frågan om de röker. Arton procent av pojkarna i årskurs 9 och 32 procent på gymnasiet svarade att så är fallet. Bland pojkarna var det 6 procent i årskurs 9 och cirka 10 bland dem som gick andra året på gymnasiet som uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen. Bland flickorna var det 30 procent i nian och 38 procent på gymnasiet som svarade att de röker. Cirka 13 respektive 17 procent uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen.

Bland pojkarna på gymnasieskolans andra år har 32 procent svarat att de snusar. Var femte pojke uppgav att de gör det dagligen eller nästan dagligen. Av flickorna i gymnasiets årskurs 2 var det 9 procent som svarade att de snusar. Färre än en av tjugo uppgav ett dagligt eller nästan dagligt bruk. På gymnasiet var det 50 procent fler pojkar än i årskurs 9 som uppgav sig vara snusare. Bland flickorna var emellertid andelarna ungefär desamma i båda årskurserna.

Bland pojkarna i gymnasiet uppgav 17 procent att de har använt narkotika mot 14 procent av flickorna. I årskurs 9 låg andelen på 7 procent för bägge könen. När det gäller preparat var det vanligaste att de enbart använt cannabis. Av samtliga elever var det 5 procent av pojkarna och 2 procent av flickorna på gymnasiet som använt narkotika de senaste 30 dagarna. För årskurs 9 var motsvarande andel 3 procent för båda könen.

När det gäller vad de tror att de kan få tag på svarade var fjärde gymnasieelev att de inte kan få tag på något. Ungefär 50 procent trodde att de kan få tag på hasch, tätt följt av marijuana. Det tredje vanligaste svaret var ecstasy som 30 procent svarade att de tror att de kan komma över. I årskurs 9 kom preparaten i samma ordning men betydligt färre trodde att de kan få tag på dem. Det bör framhållas att det finns anledning att tolka svaren även på denna fråga med stor försiktighet. Att man tror att man skulle kunna få tag på narkotika kan troligen i många fall vara liktydigt med att man t ex via massmedia tror sig veta var viss narkotikahandel pågår. Även om det man tror sig veta är riktigt innebär det inte att vem som helst har möjlighet att köpa.

Av eleverna på andra året på gymnasiet var det 55 procent av pojkarna och 57 av flickorna som svarade att de vet någon i samma ålder som använt hasch eller marijuana. I årskurs 9 var det 30 respektive 34 procent som uppgav att de vet, och ytterligare en femtedel i både årskurs 9 och gymnasiet som trodde sig veta någon som använt hasch eller marijuana. Den näst vanligaste substansen som eleverna uppgav att de vet eller tror sig veta att någon de känner i samma ålder har använt var ecstasy; 21 procent av pojkarna och 27 procent av flickorna på gymnasiet svarade att de vet säkert och motsvarande för årskurs 9 var 11 respektive 14 procent. För undvikande av missförstånd bör påpekas att ovanstående värden naturligtvis inte kan ses som mått på andelen med narkotikaerfarenhet. Om t ex någon elev i en klass har använt narkotika är detta troligen känt bland merparten av klasskamraterna. I flertalet fall torde det således vara så att en enda person ger upphov till många "ja-svar" på frågan om man känner till någon som använt narkotika.

Det finns starka samband mellan narkotikaerfarenhet och konsumtionen av andra medel, såsom alkohol, tobak och sniffningsmedel. Det var betydligt fler elever med narkotikaerfarenhet som ofta drack stora mängder alkohol, hade hög årlig alkoholkonsumtion, berusade sig ofta, använde läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte samt som druckit hembränt och smuggelsprit jämfört med dem som aldrig använt narkotika. Detsamma gällde för andelen som röker och/eller snusar samt har sniffat någon gång. Bland de elever som använt narkotika var det också fler som trivdes dåligt i skolan och skolk förekom oftare jämfört med dem som aldrig använt narkotika. Detsamma gällde andelen elever som uppgav att de haft olika problem på grund av sin alkoholkonsumtion.

Liknande samband finner man mellan alkoholkonsumtionens storlek och erfarenheten av andra medel. Ju högre årskonsumtion av alkohol desto högre andel elever som uppgav att de röker/snusar, har sniffat samt använt narkotika. Det fanns också ett starkt samband mellan hög årskonsumtion och konsumtion av hembränt och skuggelsprit. Med ökande årlig alkoholkonsumtion steg också andelen elever som trivs dåligt i skolan och skolkar ofta. Att ha fått olika problem i samband med att man druckit alkohol var också vanligare bland elever med hög konsumtion.

Bland icke-konsumenterna av alkohol på gymnasiet var de som upplevt problem i samband med alkoholkonsumtion betydligt fler än i årskurs 9; i vissa fall översteg till och med andelen som haft problem i samband med alkoholkonsumtion i den gruppen lågkonsumenternas andel. Inom varje problemkategori svarade bland pojkarna ungefär en femtedel och bland flickorna drygt en fjärdedel av icke-konsumenterna att de haft problem orsakade av alkoholkonsumtion. I årskurs 9 var motsvarande andelar 0–2 procent. Detta tyder på att det bland icke-konsumenterna i gymnasiet finns en grupp som upplevt obehag i samband med alkoholkonsumtion och kanske därför slutat att dricka alkohol.

Det är viktigt att notera de starka samband som finns dels mellan konsumtionen av olika medel, dels mellan alkohol-/narkotikavanorna och olika indikatorer på en sämre social anpassning. Detta pekar på att en betydande alkohol- och narkotikakonsumtion många gånger bara är ett av flera tecken på att man inte finner sig tillrätta i sin nuvarande situation.

CAN utför regionala uppdragsundersökningar varje år samtidigt som de ordinarie datainsamlingarna till riksundersökningarna. Dessa utförs vanligtvis som totalundersökningar med samma formulär som motsvarande riksundersökning och med identiskt tillvägagångssätt, vilket gör att dessa data är jämförbara med resultaten från riksundersökningen. År 2004 genomfördes regionala gymnasieundersökningar i CANs regi i Gävleborg samt Västernorrland (Rask 2004). I bägge länen var det färre elever som uppgav att de använt narkotika jämfört med hela riket. I Gävleborg överensstämde andelen alkoholkonsumenter och konsumtionsindex väl med riket, medan andelen alkoholkonsumenter i Västernorrland låg något under riksnivån.

I Stockholmsenkäten, som genomförs som totalundersökning vartannat år av Preventionscentrum Stockholm i Stockholms kommun, deltog 4 652 gymnasieelever i år 2 våren 2004 (El-Khoury 2004). Den totala årskonsumtionen mätt i 100% alkohol uppmättes där till samma nivå för flickorna som i denna undersökning medan pojkarnas låg något lägre. Sprit- och starkölskonsumtionen beräknades utgöra mindre andelar av den totala årskonsumtionen för pojkarna i Stockholm medan folkölet utgjorde en större andel jämfört med resultaten från denna riksundersökning. Narkotikaerfarenheten var vanligare i Stockholmsenkäten där 26 procent av pojkarna och 21 av flickorna svarade att de använt narkotika. I CANs undersökning var motsvarande andelar för riket 17 respektive 14 procent. Både den totala alkoholkonsumtionen och narkotikaerfarenheten uppgavs ha minskat i Stockholm sedan den föregående mätningen 2002.

Referenser

Andersson B, Hibell B (1993). *Skolelevers drogvanor 1993*. Rapportserie nr 36. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Damström Thakker K (1996). *Från datainsamling till rapport*. Studentlitteratur. Lund.

El-Khoury B. *Drogvaneundersökningen 2004. Stockholmsenkäten. Resultat rörande alkoholkonsumtion, rökning, sniffning och användning av narkotika*. PreCens och FoU, Socialtjänstförvaltningen. Presentation på: http://www.stockholm.se/files/74800-74899/file_74830.pdf (18 maj, 2005).

Hvitfeldt T et al (2004). *Skolelevers drogvanor 2004*. Rapportserie nr 84. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Rask L (2004). *Drogvanor i gymnasiet årskurs 2, Gävleborgs län, 2004*. Uppdragsundersökning nr 2. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Rask L (2004). *Drogvanor i gymnasiet årskurs 2, Västernorrlands län, 2004*. Uppdragsundersökning nr 3. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Skolverket (2004). *Barn, elever och personal – Riksnivå. Del 2, 2004. Sveriges officiella statistik om förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning*. Rapportnummer 244. Stockholm: Skolverket.

Tabeller

Tabell 1. Antalet bearbetade formulär och bortfallet i procent.

	Pojkar	Flickor	Totalt	Bortfall (%)
Årskurs 9	2661	2753	5414	15
Gymnasiet åk 2	2246	2248	4494	21

Tabell 2. Andelen konsumenter och icke-konsumenter av alkohol. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Konsument	69	87	73	90
Icke-konsument	28	10	25	9
Ej svar	3	2	2	2

Tabell 3. Andelen konsumenter och icke-konsumenter av folköl, starköl, vin, sprit och blanddrycker. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Folköl				
Konsument	44	58	35	38
Icke-konsument	55	41	65	62
Ej svar	1	1	1	1
Starköl				
Konsument	50	75	39	51
Icke-konsument	49	24	60	48
Ej svar	1	1	1	1
Vin				
Konsument	30	41	49	68
Icke-konsument	69	58	50	32
Ej svar	1	1	1	0
Sprit				
Konsument	54	80	58	81
Icke-konsument	46	20	41	18
Ej svar	1	0	0	0
Blanddrycker^{a)}				
Konsument	63	78	69	88
Icke-konsument	36	21	30	12
Ej svar	1	1	0	0

a) Med blanddrycker avses bl a stark cider, alkoholisk och s k wine coolers.

Tabell 4. Översikt över olika kombinationer med avseende på typ av dryck. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker ej	26	10	24	8
Enbart blanddrycker	5	2	6	3
Vin+sprit+blanddrycker	2	3	9	19
Öl klass II+starköl +vin+ sprit	1	3	0	1
Öl klass II+starköl +sprit+ blanddrycker	14	21	5	4
Starköl+vin+sprit +bland- drycker	5	7	7	14
Öl klass II+starköl+vin + sprit+blanddrycker	14	24	19	25
S:a övriga kombinationer	26	25	17	16

Tabell 5. "Har du någon gång under vårterminen druckit öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej	37	17	35	16
Ja, en gång	18	12	19	14
Ja, flera gånger	44	71	45	71
Ej svar	0	0	0	0

Tabell 6. "Har du druckit öl, alkoholisk, stark cider, vin eller sprit den senaste veckan? (d v s 7 dagar tillbaka från och med igår)?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej	72	53	72	56
Ja	28	47	28	44
Ej svar	0	0	0	0

Tabell 7. Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för folköl. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker folköl				
Dricker inte	55	41	65	62
Dricker (totalt)	44	58	34	38
– en gång/vecka el oftare	7	13	3	4
– någon gång/månad	17	24	13	12
– mer sällan	20	21	18	22
Ej svar	1	1	1	1
Kvantitet folköl				
Dricker ej	56	43	66	63
1 glas eller mindre	8	3	8	6
1 burk	9	11	6	8
2 burkar	6	10	8	7
3–4 burkar	8	11	7	9
5–7 burkar	8	12	4	5
8 burkar eller mer	4	8	1	1
Ej svar	1	1	1	1

Tabell 8. Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för starköl. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker starköl				
Dricker inte	49	24	60	48
Dricker (totalt)	50	75	39	51
– en gång/vecka el oftare	10	18	6	6
– någon gång/månad	21	36	15	19
– mer sällan	19	21	19	25
Ej svar	1	1	1	1
Kvantitet starköl				
Dricker ej	49	24	60	49
1 glas eller mindre	6	2	7	6
1 flaska	4	3	4	4
1 burk	5	4	5	7
2 burkar	6	8	8	9
3–4 burkar	13	18	10	16
5–7 burkar	11	26	5	8
8 burkar eller mer	6	15	1	2
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 9. Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för vin. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker vin				
Dricker inte	69	58	50	32
Dricker (totalt)	30	41	49	68
– en gång/vecka el oftare	2	2	3	5
– någon gång/månad	8	10	15	24
– mer sällan	20	29	31	38
Ej svar	1	1	1	0
Kvantitet vin				
Dricker ej	69	58	51	32
2–5 cl	8	4	13	6
10–20 cl	14	22	22	33
En halvflaska	3	6	8	13
60 cl eller mer	4	8	6	15
Ej svar	2	2	1	1

Tabell 10. "Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit hemtillverkat vin?". Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja (totalt)	16	23	16	20
Ja, en gång	9	12	9	10
Ja, 2–4 gånger	5	8	5	7
Ja, 5–10 gånger	1	2	1	2
Ja, 11–20 gånger	0	1	1	0
Ja, mer än 20 gånger	1	0	0	0
Nej, inte druckit senaste 12 månaderna	7	17	9	20
Nej, aldrig druckit	76	59	75	60
Ej svar	1	1	0	0

Tabell 11. Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för sprit. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker sprit				
Dricker inte	46	20	41	18
Dricker (totalt)	53	80	59	81
– en gång/vecka el oftare	6	10	7	8
– någon gång/månad	19	36	23	34
– mer sällan	29	34	28	40
Ej svar	1	0	0	0
Kvantitet sprit				
Dricker ej	47	20	42	19
2 cl	6	3	8	5
4–6 cl	11	11	13	17
8–12 cl	8	13	12	21
18 cl	7	12	9	15
En halvflaska eller mer	20	39	15	23
Ej svar	1	1	1	1

Tabell 12. "Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit hemtillverkad sprit, s k hembränt?".

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja (totalt)	24	34	26	32
Ja, en gång	11	10	10	10
Ja, 2–4 gånger	8	12	8	12
Ja, 5–10 gånger	3	5	4	5
Ja, 11–20 gånger	1	3	2	3
Ja, mer än 20 gånger	2	3	2	2
Nej, inte druckit senaste 12 månaderna	5	15	7	20
Nej, aldrig druckit	70	50	67	48
Ej svar	1	1	0	0

Tabell 13. "Vet du någon person som har en hembränningsapparat?". Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja	27	35	25	31
Nej	67	60	72	66
Ej svar	5	5	4	3

Tabell 14. "Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit smuggelsprit?". Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja (totalt)	19	43	18	28
Ja, en gång	5	9	5	6
Ja, 2–4 gånger	6	14	6	9
Ja, 5–10 gånger	4	9	2	7
Ja, 11–20 gånger	2	4	2	3
Ja, mer än 20 gånger	3	7	2	2
Nej, inte druckit senaste 12 månaderna	3	7	5	10
Nej, aldrig druckit	76	49	76	62
Ej svar	1	1	1	1

Tabell 15. Frekvensen konsumtionstillfällen och uppgiven kvantitet per dryckestillfälle för stark cider, alkoholisk, wine coolers och andra blanddrycker. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker blanddrycker				
Dricker inte	36	21	30	12
Dricker (totalt)	63	78	69	88
– en gång/vecka el oftare	9	8	10	12
– någon gång/månad	24	33	28	41
– mer sällan	30	36	31	34
Ej svar	1	1	0	0
Kvantitet blanddrycker				
Dricker ej	38	22	31	13
Ett glas eller mindre	11	5	14	6
1 flaska (33 cl)	11	8	13	10
1 stor flaska (50 cl)	11	10	10	9
2 flaskor (33 cls)	8	17	13	22
3–4 flaskor (33 cls)	11	18	13	29
5 flaskor eller mer	10	20	6	11
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 16. Konsumtionsindex för total årlig alkoholkonsumtion. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
0 (icke-konsument)	28	10	25	9
1	25	13	29	22
2	10	12	12	19
3	7	12	9	15
4	6	10	7	12
5	10	19	9	12
6	10	21	7	9
Ej relevant	3	2	2	2

Tabell 17. Den beräknade genomsnittliga totala årskonsumtionen mätt i dl alkohol 100% samt olika dryckers andel av den totala alkoholkonsumtionen.

	Pojkar				Flickor			
	Årskurs 9		Gymnasiet åk 2		Årskurs 9		Gymnasiet åk 2	
	dl	%	dl	%	dl	%	dl	%
Sprit	12	31	22	33	11	41	13	35
Vin	1	2	1	2	2	6	3	10
Blanddrycker	6	15	7	11	5	19	8	22
Starköl	14	36	30	46	7	24	9	26
Folköl	6	15	9	14	3	10	3	7
Totalt	37	100	66	100	27	100	36	100

Tabell 18. "Har du någon gång druckit så mycket alkohol att du känt dig berusad?". Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej	47	18	45	17
Ja	52	81	54	83
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 19. "Hur ofta händer det att du känner dig berusad när du dricker alkohol?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker inte	28	10	26	9
Någon gång/vecka	5	8	4	6
Ett par gånger/månad	8	19	8	12
Någon gång/månad	14	25	15	27
Några gånger/år	14	21	17	26
Mer sällan	13	9	12	12
Aldrig	16	8	17	7
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 20. "Hur ofta händer det att du dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker inte alkohol	30	11	27	9
Någon gång/vecka	5	9	3	5
Ett par gånger/månad	8	18	8	13
Någon gång/månad	13	22	12	21
Några gånger/år	12	19	14	22
Mer sällan	11	10	11	13
Aldrig	20	10	24	16
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 21. "Känner någon av dina föräldrar till att du dricker alkohol?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Dricker inte	35	13	33	11
Nej	19	7	20	9
Ja, en liten del	15	15	20	18
Ja, ungefär hälften	8	18	8	18
Ja, i princip allt	21	47	18	43
Ej svar	2	1	1	1

Tabell 22a. Andelen **pojkar** som upplevt problem i samband med alkoholkonsumtion. Årskurs 9 samt gymnasiet åk 2. Procentuell fördelning bland pojkar.

	Årskurs 9				Gymnasiet åk 2			
	1 gång	2 ggr	3 ggr el mer	S:a	1 gång	2 ggr	3 ggr el mer	S:a
Individuella problem								
Försämrade prestationer i skolan eller på arbetet	2	1	2	5	6	3	3	12
Förstört saker eller kläder	10	3	3	16	19	9	11	38
Tappat pengar eller andra värdesaker	7	2	2	12	16	6	6	27
Råkat ut för en olycka eller skadats	6	2	2	9	13	6	7	25
Haft huvudvärk eller mått illa dagen efter (s k baksmälla)	11	8	22	40	10	9	51	71
Relationsproblem								
Grälat	8	3	6	17	13	7	19	39
Problem med vänner	6	1	1	8	10	3	3	16
Problem med föräldrar	5	1	1	7	6	2	2	10
Problem med lärare	1	0	1	2	2	1	0	3
Sexuella problem								
Lett till oönskat sex	4	1	2	7	8	3	4	15
Lett till oskyddat sex	4	1	3	8	8	4	10	23
Brottsrelaterade problem								
Bråkat eller slagits	6	3	5	13	10	6	12	28
Blivit bestulen eller rånad	2	0	0	2	4	0	1	5
Råkat i bråk med polisen	4	1	2	6	9	3	2	13

Tabell 22b. Andelen **flickor** som upplevt problem i samband med alkoholkonsumtion. Årskurs 9 samt gymnasiet åk 2. Procentuell fördelning bland flickor.

	Årskurs 9				Gymnasiet åk 2			
	1 gång	2 ggr	3 ggr el mer	S:a	1 gång	2 ggr	3 ggr el mer	S:a
Individuella problem								
Försämrade prestationer i skolan eller på arbetet	3	1	1	5	6	3	4	12
Förstört saker eller kläder	12	4	4	20	17	8	8	33
Tappat pengar eller andra värdesaker	10	3	3	15	16	6	5	28
Råkat ut för en olycka eller skadats	7	2	2	11	13	3	4	20
Haft huvudvärk eller mått illa dagen efter (s k baksmälla)	13	10	25	48	12	9	53	74
Relationsproblem								
Grälat	12	6	9	27	15	10	24	49
Problem med vänner	13	3	2	18	16	6	6	27
Problem med föräldrar	7	3	3	14	10	4	4	18
Problem med lärare	1	0	1	2	1	0	1	2
Sexuella problem								
Lett till oönskat sex	5	2	1	8	11	3	2	17
Lett till oskyddat sex	5	2	4	11	12	6	9	27
Brottsrelaterade problem								
Bråkat eller slagits	6	2	3	11	11	4	6	22
Blivit bestulen eller rånad	3	0	0	4	6	1	0	7
Råkat i bråk med polisen	3	1	1	5	4	2	1	7

Tabell 23a. Alkoholkonsumtionens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland **pojkar**.

Alkoholindex n=	Årskurs 9				Gymnasiet åk 2			
	0	1-2	3-4	5-6	0	1-2	3-4	5-6
Berusad någon gång i månaden eller mer	0	4	50	88	0	5	56	92
Intensivkonsumtion ^{a)} av alkohol någon gång/mån eller oftare	0	5	46	81	0	4	53	87
Berusningsdebut 13 år eller yngre ^{b)}	21	18	27	44	32	9	17	33
Druckit hembränt senaste 12 månaderna	2	14	35	63	1	16	30	55
Druckit smuggelsprit senaste 12 månaderna	1	7	34	54	1	14	47	69
Röker och/eller snusar	3	17	45	65	4	16	48	69
Sniffat	3	5	10	17	3	3	4	10
Använt narkotika	1	2	9	22	3	7	13	28
Använt läkemedel tillsammans med alkohol	0	1	4	12	0	1	2	12
Trivs mycket eller ganska dåligt i skolan	4	5	6	8	2	2	3	5
Skolkar ett par gånger i månaden eller oftare	4	6	12	20	13	15	24	36
Saknar vuxen att tala med	8	9	11	14	14	15	16	15
Problem orsakade av alkoholkonsumtion								
Individuella problem 1 gång eller oftare	2	34	79	90	3	54	91	95
Problem med relationer 1 gång eller oftare	1	13	36	55	2	17	46	70
Sexuella problem 1 gång eller oftare	1	5	14	34	0	6	24	48
Brottsrelaterade problem 1 gång eller oftare	1	6	25	47	2	9	32	57

a) Intensivkonsumtion = dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle.

b) Avser de elever som varit berusade. Åk 9: 1 360 pojkar och 1 258 flickor. Gy åk 2: 1 941 pojkar och 1 985 flickor.

Tabell 23b. Alkoholkonsumtionens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland **flickor**.

Alkoholindex n=	Årskurs 9				Gymnasiet åk 2			
	0	1–2	3–4	5–6	0	1–2	3–4	5–6
	715	1180	427	431	219	942	604	439
Berusad någon gång i månaden eller mer	0	7	67	90	0	15	71	91
Intensivkonsumtion ^{a)} av alkohol någon gång/mån eller oftare	0	4	50	82	0	7	62	87
Berusningsdebut 13 år eller yngre ^{b)}	26	21	32	50	13	10	22	36
Druckit hembränt senaste 12 månaderna	1	18	49	63	1	17	41	62
Druckit smuggelsprit senaste 12 månaderna	1	9	30	54	0	13	36	57
Röker och/eller snusar	3	21	57	75	5	22	54	71
Sniffat	2	5	6	18	3	1	4	13
Använt narkotika	1	4	6	27	2	5	14	36
Använt läkemedel tillsammans med alkohol	0	4	13	26	1	2	9	22
Trivs mycket eller ganska dåligt i skolan	4	6	7	11	1	5	6	8
Skolkar ett par gånger i månaden eller oftare	3	6	16	31	7	18	27	41
Saknar vuxen att tala med	9	11	12	18	14	16	15	17
Problem orsakade av alkoholkonsumtion								
Individuella problem 1 gång eller oftare	2	49	92	96	5	70	95	97
Problem med relationer 1 gång eller oftare	1	27	64	79	2	39	74	88
Sexuella problem 1 gång eller oftare	0	7	22	46	2	14	38	61
Brottsrelaterade problem 1 gång eller oftare	0	8	26	47	1	11	37	55

a) Intensivkonsumtion = dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle.

b) Avser de elever som varit berusade. Åk 9: 1 360 pojkar och 1 258 flickor. Gy åk 2: 1 941 pojkar och 1 985 flickor.

Tabell 24. "Är det lätt eller svårt för dig att få tag på folköl, starköl, stark cider/alkoläsk, vin eller sprit?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Folköl				
Mycket svårt	2	1	1	0
Ganska svårt	2	0	2	1
Varken eller	6	2	7	4
Ganska lätt	16	9	14	8
Mycket lätt	31	63	27	45
Dricker aldrig	39	22	46	40
Ej svar	4	3	3	2
Starköl				
Mycket svårt	3	1	2	1
Ganska svårt	5	3	5	3
Varken eller	10	10	11	10
Ganska lätt	22	31	18	23
Mycket lätt	20	38	16	28
Dricker aldrig	36	16	44	32
Ej svar	4	2	3	3
Vin				
Mycket svårt	3	1	2	1
Ganska svårt	6	4	5	4
Varken eller	9	10	12	10
Ganska lätt	14	21	17	25
Mycket lätt	18	32	21	37
Dricker aldrig	45	30	39	21
Ej svar	5	3	4	2
Systembolagssprit				
Mycket svårt	8	4	8	4
Ganska svårt	12	10	12	10
Varken eller	10	15	12	15
Ganska lätt	14	25	14	23
Mycket lätt	13	27	12	28
Dricker aldrig	40	17	39	17
Ej svar	4	3	4	2

Forts.

Forts.

Tabell 24. "Är det lätt eller svårt för dig att få tag på folköl, starköl, stark cider/alkoläsk, vin eller sprit?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Hembränt				
Mycket svårt	10	7	8	7
Ganska svårt	6	9	6	7
Varken eller	7	11	7	10
Ganska lätt	8	11	7	8
Mycket lätt	13	21	10	16
Dricker aldrig	52	38	57	48
Ej svar	5	3	4	3
Smuggelsprit				
Mycket svårt	14	9	11	11
Ganska svårt	6	8	5	7
Varken eller	6	10	7	8
Ganska lätt	6	13	4	9
Mycket lätt	12	24	9	13
Dricker aldrig	56	36	63	52
Ej svar	–	–	–	–
Stark cider/alkoläsk				
Mycket svårt	3	1	2	0
Ganska svårt	5	4	5	3
Varken eller	12	12	13	11
Ganska lätt	22	29	23	30
Mycket lätt	22	36	25	42
Dricker aldrig	33	15	29	11
Ej svar	4	3	3	1

Tabell 25. "Hur får du vanligen tag på folköl/starköl?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Folköl				
Dricker inte	54	40	64	61
Köper själv	7	30	2	12
Syskon	5	5	3	3
Kompisar/kompisars syskon	16	18	18	16
Egna föräldrar (med lov)	12	15	8	11
Egna föräldrar (utan lov)	2	0	3	1
Annan vuxen som bjuder	5	6	7	9
Annan vuxen som köper ut	11	10	11	8
Restaurang, pub el likn	1	3	1	4
Tillverkar själv	1	1	0	0
Annat sätt	1	1	1	1
Ej svar	2	1	1	1
Starköl				
Dricker inte	48	24	60	48
Köper själv på systemet	1	2	0	1
Syskon	6	9	3	7
Kompisar/kompisars syskon	23	31	21	24
Egna föräldrar (med lov)	10	22	5	12
Egna föräldrar (utan lov)	2	1	3	1
Annan vuxen som bjuder	5	7	8	10
Annan vuxen som köper ut	14	22	14	17
Restaurang, pub el likn	1	14	1	11
Tillverkar själv	1	1	0	0
Handlar i ett grannland	2	9	1	4
Annat sätt	2	4	2	1
Ej svar	2	2	1	1

Tabell 26. "Hur får du vanligen tag på vin/sprit/blanddrycker?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Vin				
Dricker inte	70	58	51	32
Köper själv på systemet	0	1	0	1
Syskon	2	4	3	8
Kompisar/kompisars syskon	9	13	18	25
Egna föräldrar (med lov)	13	20	20	32
Egna föräldrar (utan lov)	2	1	6	2
Annan vuxen som bjuder	3	6	8	14
Annan vuxen som köper ut	3	6	10	17
Restaurang, pub el likn	0	5	1	10
Tillverkar själv	1	1	0	0
Handlar i ett grannland	1	2	1	4
Annat sätt	1	2	2	2
Ej svar	1	1	1	0
Sprit				
Dricker inte	47	21	43	19
Köper själv på systemet	1	2	0	1
Syskon	5	9	4	9
Kompisar/kompisars syskon	26	38	31	41
Egna föräldrar (med lov)	9	16	8	15
Egna föräldrar (utan lov)	4	2	8	4
Annan vuxen som bjuder	5	9	11	17
Annan vuxen som köper ut	11	21	18	29
Restaurang, pub el likn	1	13	2	18
Tillverkar själv	1	1	1	0
Handlar i ett grannland	3	9	2	7
Annat sätt	2	5	2	3
Ej svar	2	2	1	1
Blanddrycker				
Dricker inte	37	22	31	12
Köper själv på systemet	1	2	0	1
Syskon	7	11	7	13
Kompisar/kompisars syskon	27	36	34	41
Egna föräldrar (med lov)	18	24	22	31
Egna föräldrar (utan lov)	3	1	4	1
Annan vuxen som bjuder	6	8	11	16
Annan vuxen som köper ut	11	19	20	30
Restaurang, pub el likn	1	16	2	22
Tillverkar själv	1	0	0	0
Handlar i ett grannland	3	6	2	5
Annat sätt	2	1	1	1
Ej svar	2	1	2	1

Tabell 27. "Hur får du vanligen tag på den hembrända spriten?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som druckit hembränt under de senaste 12 månaderna.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=608	Gymnasiet åk 2 n=677	Årskurs 9 n=703	Gymnasiet åk 2 n=640
Köpt av tillverkare	11	22	13	16
Köpt av kompisar	35	42	32	38
Bjuden av kompisar	46	48	55	59
Egna föräldrar (med lov)	4	6	2	6
Egna föräldrar (utan lov)	3	1	7	3
Annan vuxen som köpt	5	5	6	7
Annan vuxen som bjudit	7	10	11	15
Tillverkat själv	3	3	2	0
Annat sätt	2	2	2	1
Ej svar	6	3	5	1

Tabell 28. "Hur har kompisarna fått tag i den hembrända spriten?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som druckit hembränt under de senaste 12 månaderna samt uppgett att de köpt/blivit bjudna av kamrater.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=431	Gymnasiet åk 2 n=502	Årskurs 9 n=531	Gymnasiet åk 2 n=512
Föräldrar (med/utan lov)	13	10	15	13
Köpt av vuxen	25	35	31	39
Köpt av yngre (<20 år)	14	15	16	17
Tillverkat själv	13	22	16	19
Annat sätt	2	4	6	5
Vet inte	36	28	34	29
Ej svar	11	10	6	5

Tabell 29. "Röker du?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej, aldrig rökt	45	27	39	29
Nej, bara prövat	32	34	27	27
Nej, slutat	4	6	4	6
Ja (totalt)	18	32	30	38
Ja, varje dag	4	7	10	13
Ja, nästan varje dag	2	3	3	4
Ja, men bara vid vecko- sluten	1	2	1	2
Ja, men bara på fest	8	14	10	14
Ja, men bara ibland	4	6	5	6
Ej svar	1	1	0	0

Tabell 30. "Hur får du vanligen tag på cigaretter?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som röker.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=488	Gymnasiet åk 2 n=675	Årskurs 9 n=805	Gymnasiet åk 2 n=832
Köper själv	58	76	53	72
Från kompisar	51	37	55	44
Från föräldrar	5	3	9	6
Annan (minst 18 år)	25	13	39	26
Ej svar	2	1	0	1

Tabell 31. "Snusar du?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej, aldrig snusat	47	34	66	55
Nej, bara prövat	27	28	25	35
Nej, slutat	4	5	1	1
Ja (totalt)	21	32	8	9
Ja, varje dag	12	23	2	3
Ja, nästan varje dag	3	2	1	1
Ja, men bara ibland	6	7	5	5
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 32. "Hur får du vanligen tag på snus?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som snusar.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=561	Gymnasiet åk 2 n=639	Årskurs 9 n=218	Gymnasiet åk 2 n=189
Köper själv	63	86	35	66
Från kompisar	34	24	56	39
Egna föräldrar (med eller utan lov)	20	18	14	11
Annan (minst 18 år)	20	11	37	25
Ej svar	2	2	5	3

Tabell 33. Tobaksvanor. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Varken röker eller snusar	71	55	68	59
Röker endast	7	12	23	31
Röker och snusar	11	19	6	7
Snusar endast	9	12	1	2
Ej svar	2	1	1	0

Tabell 34. "Har du någon gång använt narkotika?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Använt narkotika	7	17	7	14
Ej använt narkotika	92	82	92	86
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 35. Andelen elever som använt cannabis enbart, annan narkotika enbart samt andelen som använt både cannabispreparat och annan narkotika. Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Enbart cannabis	59	68	59	57
Enbart annan narkotika	6	3	5	8
Både och	29	25	22	32
Ej svar	6	3	13	4

Tabell 36. "Hur många gånger har du använt hasch/marijuana?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Ingen gång	6	4	8	9
En gång	27	29	38	27
2–4 gånger	28	24	24	30
5–20 gånger	17	24	18	20
Mer än 20 gånger	18	16	7	10
Ej svar	5	3	5	2

Tabell 37. "Hur många gånger har du använt annan narkotika än hasch/marijuana?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Ingen gång	56	63	60	56
En gång	12	13	15	15
2–4 gånger	8	7	6	17
5–20 gånger	11	7	10	6
Mer än 20 gånger	7	6	3	3
Ej svar	6	3	6	3

Tabell 38. "Vilket slag av narkotika använde du första gången?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Hasch	52	57	59	61
Marijuana	32	31	20	20
Annat	7	8	7	11
Ej svar	9	4	14	7

Tabell 39. Erfarenhet av olika preparat. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Hasch	5	14	5	11
Marijuana	4	11	3	7
Amfetamin	1	2	1	2
Heroin som röks	1	0	1	1
Heroin som injiceras	0	0	0	0
Morfin eller liknande	1	1	0	0
Kokain	1	1	0	1
LSD	1	1	0	1
Ecstasy	2	3	1	3
GHB	0	1	0	1
Annat	0	1	0	0

Tabell 40. Andelen som använt narkotika under de senaste 30 dagarna. Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Ja	36	26	31	18
Nej	58	71	63	80
Ej svar	5	3	6	2
Använt narkotika senaste 30 dagarna av samtliga elever	3	5	3	2

Tabell 41. "Hur många gånger har du använt hasch/marijuana den senaste månaden?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Ingen gång	62	75	68	81
En gång	13	10	13	8
2–4 gånger	9	8	8	5
5–20 gånger	7	2	4	3
Mer än 20 gånger	4	2	1	–
Ej svar	5	3	6	3

Tabell 42. "Hur många gånger har du använt annan narkotika än hasch/marijuana den senaste månaden?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Ingen gång	79	89	76	91
En gång	5	3	9	3
2–4 gånger	5	2	4	2
5–20 gånger	2	2	2	1
Mer än 20 gånger	4	1	2	–
Ej svar	5	3	7	2

Tabell 43. "Känner någon av dina föräldrar till att du använt narkotika?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=203	Gymnasiet åk 2 n=355	Årskurs 9 n=192	Gymnasiet åk 2 n=294
Ja	18	19	15	19
Nej	65	69	67	70
Vet ej	10	8	9	7
Ej svar	7	3	8	4

Tabell 44a. Narkotikaerfarenhetens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland **pojkar**.

	Årskurs 9		Gymnasiet åk 2	
	Använt narkotika n=203	Ej använt narkotika n=2437	Använt narkotika n=355	Ej använt narkotika n=1867
Berusad någon gång i månaden eller mer	74	23	76	47
Intensivkonsumtion ^{a)} av alkohol någon gång/månad eller oftare	70	22	72	44
Berusningsdebut 13 år eller yngre ^{b)}	62	26	38	17
Druckit hembränt senaste 12 månaderna	61	21	51	30
Druckit smuggelsprit senaste 12 månaderna	58	16	70	37
Röker och/eller snusar	76	23	75	38
Sniffat	39	5	24	3
Kategorierna 5 och 6 på konsumtionsindex	66	18	66	35
Använt läkemedel tillsammans med alkohol	18	2	17	3
Trivs mycket eller ganska dåligt i skolan	12	5	7	3
Skolkar ett par gånger i månaden eller oftare	30	8	45	22
Saknar vuxen att tala med	20	9	11	11
Problem orsakade av alkoholkonsumtion				
Individuella problem 1 gång eller oftare	87	40	96	73
Problem med relationer 1 gång eller oftare	72	18	73	41
Sexuella problem 1 gång eller oftare	46	8	55	25
Brottsrelaterade problem 1 gång eller oftare	64	12	67	30

a) Intensivkonsumtion = dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle.

b) Avser de elever som varit berusade. Årskurs 9: 1 360 pojkar och 1 258 flickor. Gymnasiet åk 2: 1 941 pojkar och 1 985 flickor.

Tabell 44b. Narkotikaerfarenhetens samband med en rad andra variabler. Procentuell fördelning bland **flickor**.

	Årskurs 9		Gymnasiet åk 2	
	Använt narkotika n=192	Ej använt narkotika n=2547	Använt narkotika n=294	Ej använt narkotika n=1940
Berusad någon gång i månaden eller mer	68	25	79	40
Intensivkonsumtion ^{a)} av alkohol någon gång/månad eller oftare	65	20	70	34
Berusningsdebut 13 år eller yngre ^{b)}	63	28	42	15
Druckit hembränt senaste 12 månaderna	61	23	52	28
Druckit smuggelsprit senaste 12 månaderna	57	14	53	23
Röker och/eller snusar	83	27	74	35
Sniffat	36	4	20	2
Kategorierna 5 och 6 på konsumtionsindex	62	12	55	15
Använt läkemedel tillsammans med alkohol	36	6	24	6
Trivs mycket eller ganska dåligt i skolan	15	6	8	5
Skolkar ett par gånger i månaden eller oftare	39	9	46	21
Saknar vuxen att tala med	16	11	12	10
Problem orsakade av alkoholkonsumtion				
Individuella problem 1 gång eller oftare	93	48	97	77
Problem med relationer 1 gång eller oftare	84	31	90	54
Sexuella problem 1 gång eller oftare	52	11	65	28
Brottsrelaterade problem 1 gång eller oftare	54	12	62	26

a) Intensivkonsumtion = dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor cider eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle.

b) Avser de elever som varit berusade. Årskurs 9: 1 360 pojkar och 1 258 flickor. Gymnasiet åk 2: 1 941 pojkar och 1 985 flickor.

Tabell 45. Andelen elever som uppgett att de någon gång haft möjlighet att pröva narkotika, samt svaret på frågan "Vet du någon person som skulle kunna ge eller sälja narkotika till dig?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som ej använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=2437	Gymnasiet åk 2 n=1867	Årskurs 9 n=2547	Gymnasiet åk 2 n=1940
Haft möjlighet	20	37	22	36
Nej, vet ingen	70	53	64	52
Ja, det tror jag	22	31	26	34
Ja, det vet jag	8	15	10	14
Ej svar	0	0	0	0

Tabell 46. "Har du någon gång haft lust att pröva narkotika?" Procentuell fördelning efter kön bland dem som ej använt narkotika.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=2437	Gymnasiet åk 2 n=1867	Årskurs 9 n=2547	Gymnasiet åk 2 n=1940
Ja	4	7	6	7
Tveksam	7	11	12	11
Nej	89	82	81	82
Ej svar	0	0	1	0

Tabell 47. "Känner du till någon person i din egen ålder som du tror eller säkert vet har använt något av följande medel?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Hasch/ marijuana				
Ja, vet det	30	55	34	57
Ja, tror det	20	20	22	18
Nej	47	24	43	24
Ej svar	3	1	2	2
Amfetamin				
Ja, vet det	7	15	8	17
Ja, tror det	10	15	11	14
Nej	79	66	77	66
Ej svar	4	4	4	3
Heroin				
Ja, vet det	6	10	7	11
Ja, tror det	9	11	11	14
Nej	81	74	78	72
Ej svar	4	5	3	4
Kokain				
Ja, vet det	6	12	7	11
Ja, tror det	9	11	12	15
Nej	81	72	78	70
Ej svar	5	5	4	4
Ecstasy				
Ja, vet det	11	21	14	27
Ja, tror det	13	17	16	16
Nej	72	58	67	55
Ej svar	4	4	3	3
LSD				
Ja, vet det	6	12	6	13
Ja, tror det	8	13	9	14
Nej	82	70	81	70
Ej svar	5	5	4	4
GHB				
Ja, vet det	4	9	4	8
Ja, tror det	7	12	7	10
Nej	84	74	85	77
Ej svar	5	5	4	5
Annan narkotika				
Ja, vet det	11	17	15	18
Ja, tror det	15	17	18	17
Nej	69	60	63	60
Ej svar	4	6	4	5

Tabell 48. "Vilket eller vilka slag av narkotika tror du att du skulle kunna få tag på?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Inget	40	26	36	24
Hasch	33	53	34	49
Marijuana	31	50	29	44
Amfetamin	10	17	9	15
Heroin som röks	11	14	11	13
Heroin som injiceras	6	8	5	5
Morfin el liknande	7	11	6	7
Kokain	10	13	8	11
LSD	10	18	8	16
Ecstasy	17	29	20	30
GHB	6	13	5	9
Annat	3	5	1	3
Vet inte	23	18	29	24
Ej svar	2	1	1	1

Tabell 49. "Har du sniffat någon gång?" samt andelen som uppgett att de fortfarande sniffar. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja	8	6	6	5
Nej	91	92	92	94
Ej svar	1	1	2	1
Sniffar fortfarande	2	1	2	1

Tabell 50. "Har du någon gång använt sömnmedel eller lugnande medel av bensodiazepintyp?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja (totalt)	6	7	9	9
– med recept	4	4	6	5
– utan recept	2	3	3	3
Nej	92	91	91	89
Ej svar	2	2	1	2

Tabell 51. "Har du någon gång använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja	3	6	8	8
Nej	95	93	91	90
Ej svar	2	1	1	2

Tabell 52. "Har du någon gång använt anabola androgena steroider utan läkarordination?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja (totalt)	2	2	1	0
– flera gånger/kurer	1	0	0	0
– fåtal gånger	0	1	0	–
– en gång	1	1	0	0
Nej	96	97	98	99
Ej svar	2	2	1	1

Tabell 53. "Har du haft någon undervisning om alkohol, narkotika och tobak det här läsåret?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej	38	61	41	69
Ja, någon enstaka timme	28	18	24	16
Ja, några timmar	17	11	15	8
Ja, ungefär en dag	5	4	7	3
Ja, ungefär 2–3 dagar	3	2	4	1
Ja, ungefär en vecka	3	1	4	1
Ja, mer än en vecka	4	2	4	1
Ej svar	2	1	1	1

Tabell 54. "Hur trivs du i skolan?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Mycket bra	41	50	35	45
Ganska bra	39	35	42	37
Varken bra eller dåligt	13	10	16	12
Ganska dåligt	3	3	4	4
Mycket dåligt	2	1	2	1
Ej svar	1	1	1	1

Tabell 55. "Brukar du skolka?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Nej, aldrig	57	28	52	25
Ja, någon gång/termin	28	33	31	38
Ja, en gång/månad	4	13	5	13
Ja, 2–3 ggr/månad	5	14	4	14
Ja, en gång/vecka	3	8	3	7
Ja, flera ggr/vecka	2	4	3	4
Ej svar	1	1	1	0

Tabell 56. "Har du de senaste 30 dagarna deltagit i spel eller lotteri med pengar eller värdeföremål som vinst?" Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Ja	39	43	20	24
Nej	59	56	79	75
Ej svar	2	1	1	1

Tabell 57. "Vilka spel har du spelat de senaste 30 dagarna?" Procentuell fördelning bland dem som uppger att de spelat för pengar de senaste 30 dagarna.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=1034	Gymnasiet åk 2 n=983	Årskurs 9 n=560	Gymnasiet åk 2 n=515
Joker	7	8	2	1
Måltipset	13	11	3	3
Stryktipset	37	41	8	8
Oddset	25	38	3	3
Trisslotter	44	37	63	67
Lotto	6	7	6	3
Bellmanlotter	1	1	1	0
Penninglotter	5	4	7	4
Bingolotter	21	15	30	28
Hallbingo	1	1	1	0
Hästar	13	11	7	9
Jack Vegas	9	21	4	9
Roulett	3	3	2	1
Black Jack	9	16	3	4
Kortspel	30	31	20	12
Månadslotter	2	1	2	1
Illegalt spel	9	10	3	2
Annat spel	7	8	8	8
Ej svar	3	1	3	3

Tabell 58. "Hur mycket spelade du för de senaste 30 dagarna?" Procentuell fördelning bland dem som uppgett att de spelat för pengar de senaste 30 dagarna.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9 n=1034	Gymnasiet åk 2 n=983	Årskurs 9 n=560	Gymnasiet åk 2 n=515
Mindre än 50 kr	57	42	71	74
50–99 kr	21	25	17	17
100–300 kr	13	21	6	6
Mer än 300 kr	7	10	5	2
Ej svar	1	1	2	1

Tabell 59. Andel som tror att det är "stor risk" att människor skadar sig själva (fysiskt eller på annat sätt) vid följande beteenden. Procentuell fördelning efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2	Årskurs 9	Gymnasiet åk 2
Röker ett paket cigaretter/dag	47	56	53	61
Dricker 1–2 drinkar nästan varje dag	27	34	40	49
Röker marijuana eller hasch regelbundet	74	74	86	84
Tar LSD regelbundet	72	84	78	89
Tar amfetamin regel- bundet	77	86	84	91
Tar ecstasy regelbundet	77	85	85	91
Tar anabola steroider regelbundet	65	77	76	86
Sniffar regelbundet	65	77	71	80